

Народні промисли Буковини

- ХУДОЖНЯ ОБРОБКА ДЕРЕВИНИ
- ТКАЦТВО
- БОНДАРСТВО
- ЛОЗОПЛЕТІННЯ
- КОВАЛЬСЬКА СПРАВА
- ПИСАНКАРСТВО
- ІНКРУСТАЦІЯ, МАРКЕТРІ
- БІСЕРНІ ВІЗЕРУНКИ

ББК 74.269

Н 30

*Затверджено і рекомендовано Вченою радою
Чернівецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
(Протокол №3 від 25.09.2011 р.)*

Упорядник: **Воскобойник Ю.М.**, методист Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області

Рецензент: **Давидович В.О.**, кандидат педагогічних наук, доцент, заступник декана ІТФ ЧНУ імені Юрія Федьковича

Відповідальний за випуск: **Білянін Г.І.**, кандидат педагогічних наук, директор Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області

Н 30 Народні промисли Буковини. Посібник. Упорядник Воскобойник Ю.М.
Чернівці, 2012. – 108 с.

У посібнику містяться програми з поглибленого вивчення трудового навчання, факультативних занять, гуртків народних промислів Буковини.

Матеріали допоможуть педагогам, що прагнуть до відродження традиційних народних промислів нашого краю. Можуть бути використані вчителями трудового навчання області в навчальному процесі та позакласній роботі.

ББК 74.269

*Не обміліють береги
мистецької ріки,
де поряд творять
діти і батьки*

Марія Корсун

З давніх-давен буковинський край славиться своїми народними ремеслами, неповторним декоративно-прикладним мистецтвом. Скільки любові у народних розписах, різьбі по дереву, золотистих кошиках з лози, в барвистих вишиванках, рушниках і серветках! А як зваблюють високі карпатські гори, блакитні гребені вод Черемошу, феєричні барви дивовижного гуцульського краю, які під вмілою рукою майстра чи майстрині перетворюються у фантастичні шедеври краси, доброти і любові.

І як прекрасно, коли вчитель не просто навчає дітей азам наук, а може дати їм набагато більше. Адже світ творчої, талановитої особистості безмежний у своїх пошуках, можливостях і проявах.

Посібник містить розробки програм поглибленого вивчення трудового навчання, факультативних занять гуртків традиційних народних промислів Буковини.

Матеріали допоможуть педагогам відновити мистецьку спадщину рідного краю і можуть бути використані вчителями трудового навчання у навчальному процесі та позашкільній роботі.

Воскобойник Ю. М.,
методист ОІППО

Бойко Світлана Миколаївна, вчитель обслуговуючої праці вищої кваліфікаційної категорії, вчитель-методист Чернівецької загальноосвітньої школи I-III ступенів №2 ім. Ю. Федьковича.

Працює в ЗОШ № 2 з 1979 року над питаннями розвитку пізнавальної діяльності та виховання національної свідомості учнів на уроках обслуговуючої праці. Особливу увагу приділяє: активізації пізнавальної діяльності, застосовуючи нові форми та методи навчання на уроках та вдосконалюючи традиційні, ставленню учнів до навчання, підвищенню якості знань, розвитку творчого мислення своїх учнів. Постійно виховує активне естетичне ставлення до дійсності, формує атмосферу духовного життя учнів, спрямовує навчально-виховний процес на виховання громадянина, патріота своєї держави зі сформованою національною свідомістю. Для підвищення пізнавальної діяльності учнів на уроках вдосконалює як зміст навчального матеріалу, так і способи та форми роботи з учнями, постійно створює для кожного учня ситуацію успіху.

Бойко Світланою Миколаївною накопичений чималий досвід виховання національної свідомості молодого покоління незалежної демократичної держави шляхом долучення учнів до народних промислів, знайомства та оволодіння учнями різними видами декоративно-прикладного мистецтва, народними звичаями та обрядами на уроках обслуговуючої праці. Постійно до Пасхи учні розписують писанки. На цих уроках активізує інтерес учнів до культурної спадщини українського народу, до народних ремесел та традицій.

Вчителька проводить семінари-практикуми для вчителів міста та області, авторські курси з писанкарства, відкриті уроки для міського метод об'єднання. Розробки її уроків систематично друкуються в періодиці. Досвід її роботи вивчався адміністрацією школи та міським методичним кабінетом.

Бойко С. М. забезпечує високий рівень знань, умінь та навичок своїх учнів, протягом багатьох років є керівником гуртка «Чарівниця», учасниці якого є постійними призерами міських олімпіад та виставок-конкурсів декоративно-прикладного мистецтва.

Програма факультативного курсу « Писанкарство »

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою програми факультативного курсу « Писанкарство » є розвиток творчих здібностей учнів, залучення широкого кола дітей до вивчення звичаїв українського народу в сфері декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема писанкарства, пробудження в учнів поваги до національної культурної спадщини, залучення дітей до відкриття і розуміння прекрасного навколо і в своєму житті.

Програмою передбачено ознайомлення учнів з:

- історією та легендами походження писанок;
- знайомство з музеями писанок України та світу;
- видами пасхальних яєць;
- використанням писанок в обрядах та народних звичаях;
- класифікацією писанок;
- вивченням символіки писанки;
- вивченням символіки кольору;
- технікою та технологією виготовлення писанок – від простих до складних узорів, від елементарної вправи до композицій;
- регіональними особливостями писанок України.

Робота по виготовленню писанок - це поєднання навчальної та творчої діяльності учнів, що розвиває образне сприйняття, просторове уявлення, фантазію, формує естетичне розуміння мистецтва.

Заліковою роботою буде виконання учнями творчих проєктів, які забезпечують не тільки міцне засвоєння навчального матеріалу, але й розвиток учнів, їхню самостійність, доброзичливість у ставленні до вчителя і у стосунках між собою, бажання допомогти один одному.

У процесі реалізації програми учні оволодівають уміннями та навичками технології практичного виконання писанок. На практичні роботи відводиться 75% часу.

5 клас
Писанкарство
Тематичний план

Розділи, теми	Кількість годин
Вступ	1
Розділ 1. Види пасхальних яєць (8 годин)	
Тема 1.1. Крашанки. Галунки.	1
Тема 1.2. Крашанки, обкладені рослинами.	1
Тема 1.3. Дряпанка (шкрябанка).	1
Тема 1.4. Мальованка.	1
Тема 1.5. Поняття про писанку.	3
Тема 1.6. Писанки- крапанки.	1
Розділ 2. Технологія виготовлення писанки (8 годин)	
Тема 2.1. Інструменти та пристосування для роботи.	1
Тема 2.2. Матеріали. Яйце. Вода. Віск . Барвники.	3
Тема 2.3. Колірне рішення в писанках.	1
Тема 2.4. Розподіл яйця для писанки.	1
Тема 2.5. Виготовлення прикрас з писанок.	1
Тема 2.6. Виготовлення писанки.	1
Розділ 3. Символіка в писанкарстві (6 годин)	
Тема 3.1.Поняття про символ Води на писанках.	1
Тема 3.2. Символ Сонця на писанках.	1
Тема 3.3. Символ Вогню. на писанках.	1
Тема 3.4. Символ Хреста на писанках.	1
Тема 3.5. Символ Землі на писанках.	1
Тема 3.6.Рослинні символи на писанках.	1
Розділ 4. Творчий проект « Великодне диво – писанка» (11 год.)	
Тема 4.1. Пошукова робота.	1
Тема 4.2. Оберегова символіка у писанкарстві.	1
Тема 4.3. Технологія виготовлення писанок.	6
Тема 4.4. Оформлення зібраних матеріалів.	1
Тема 4.5. Захист творчого проекту. Виставка дитячих робіт.	2
Всього:	34

Зміст навчального матеріалу	Кількість годин
<p>Вступ. Писанкарство як вид декоративно-прикладного мистецтва. З історії писанкарства.</p> <p>Правила внутрішнього розпорядку в майстерні. Правила безпечної праці при роботі з писанками.</p> <p>Практична робота. Ознайомлення із обладнанням майстерні для розпису. Розгляд писанок, інструментів та пристосувань.</p> <p>Вивчення правил внутрішнього розпорядку в майстерні і правил безпечної праці.</p>	1
Розділ 1. Види пасхальних яєць (8 годин)	
<p>Тема 1.1. Крашанки. Галунки.</p> <p>Різні види пасхальних яєць. Демонстрація зразків. Символіка кольорів.</p> <p>Рослини, з яких готують природні барвники.</p> <p>Практична робота. Виготовлення крашанки.</p>	1
<p>Тема 1.2. Крашанки, обкладені рослинами.</p> <p>Демонстрація зразків. Рослини, які використовують для цього виду яєць.</p> <p>Практична робота. Виготовлення крашанки, обкладеної рослинами.</p>	1
<p>Тема 1.3. Дряпанка (шкрябанка).</p> <p>Демонстрація зразків. Технологія виконання дряпанки.</p> <p>Практична робота. Виготовлення дряпанки.</p>	1
<p>Тема 1.4. Мальованка.</p> <p>Демонстрація зразків. Технологія виконання мальованки.</p> <p>Практична робота. Виготовлення мальованки.</p>	1
<p>Тема 1.5. Поняття про писанку.</p> <p>Розгляд писанок. Поняття про писанку. Види писанок. Народні вірування про писанку. Мотиви писанкового розпису.</p> <p>Визначення розподілу яйця.</p> <p>Ознайомлення з методом розгортки писанки.</p> <p>Практична робота Виконання розгортки писанок.</p>	3
<p>Тема 1.6. Писанки- крапанки.</p> <p>Демонстрація зразків. Пояснення значення символу.</p> <p>Практична робота. Виготовлення крапанки.</p>	1
Розділ 2.Технологія виготовлення писанки (8 годин)	
<p>Тема 2.1. Інструменти та пристосування для роботи.</p> <p>Писачок як основний інструмент для розпису. Матеріали, необхідні для виготовлення писачка (писальця, кисточки). ПТБ.</p> <p>Практична робота. Виготовлення писачка: підготовка палочки, виготовлення та закріплення трубочки.</p>	1

<p>Тема 2.2. Матеріали. Яйце. Вода. Віск. Барвники. Яйце як основний предмет розпису. ПТБ. Підбір та обробка яйць. Віск як основний художній матеріал. ПТБ. Підготовка воску до роботи. Барвники природні та штучні. Виготовлення фарб заварюванням. ПТБ. Практична робота. Виготовлення природних та анілінованих барвників.</p>	3
<p>Тема 2.3. Колірне рішення в писанках. Символіка кольорів. Рослини, з яких готують природні барвники. Значення кольорів. Практична робота. Підготовка яйць до розпису.</p>	1
<p>Тема 2.4. Розподіл яйця для писанки. Основні лінії. Їх назва. Різні види розподілу. Схеми розподілу. Практична робота. Замальовка основних схем розподілу.</p>	1
<p>Тема 2.5. Виготовлення прикрас з писанок. Оздоблення приміщень писанками. Видувки. Технологія виконання. Практична робота. Виготовлення видувок з китицями.</p>	1
<p>Тема 2.6. Виготовлення писанки. Технологія виготовлення писанки. Визначення розподілу яйця, основного мотиву, за компонування мотиву на яйці, колірне рішення.. Практична робота. Виготовлення писанки.</p>	1
Розділ 3. Символіка в писанкарстві (6 годин)	
<p>Тема 3.1. Поняття про символ Води на писанках. Значення цього символу на писанках. Зображення Води (дощу) на писанках. « Грабельки », « Гребінці » на писанках. Практична робота. Виготовлення писанок з символом дощу.</p>	1
<p>Тема 3.2. Символ Сонця на писанках. Поняття про символ Сонця на писанках. Значення цього символу на писанках. Зображення Сонця на писанках. Практична робота. Виготовлення писанок з символом Сонця.</p>	1
<p>Тема 3.3. Символ Вогню на писанках. Поняття про символ Вогню на писанках. Значення цього символу на писанках. Зображення Вогню на писанках. Практична робота. Виготовлення писанок з символом Вогню.</p>	1
<p>Тема 3.4. Поняття про символ. Хрест на писанках. Значення цього символу на писанках. Зображення Хреста на писанках. Практична робота. Виготовлення писанок з символом Хреста.</p>	1
<p>Тема 3.5. Символ Землі на писанках. Поняття про символ Землі на писанках. Демонстрація зразків.</p>	1

Значення цього символу на писанках. Ромб, решітка, драбинка. Практична робота. Виготовлення писанок зі знаками Землі.	
<u>Тема 3.6.</u> Рослинні символи на писанках. Поняття про рослинні символи на писанках. Значення цих символів на писанках. Зображення верби, дубового та калинового листків. Практична робота. Виготовлення писанок з рослинними символами.	1
Розділ 4. Творчий проект « Великодне диво – писанка» (11 год.)	
<u>Тема 4.1.</u> Пошукова робота. Історія писанки. Народні повір'я про писанку. Писанка в творчості буковинських письменників. Майстри писанки рідного краю. Символіка писанки.	1
<u>Тема 4.2.</u> Оберегова символіка у писанкарстві. Вивчення оберегових символів. Дерево життя, Богиня-берегиня, зображення тваринних символів.	1
<u>Тема 4.3.</u> Технологія виготовлення писанок. Практична робота Написання обраних писанок.	6
<u>Тема 4.4.</u> Оформлення зібраних матеріалів. Систематизація та оформлення зібраних матеріалів. Підготовка до захисту.	1
<u>Тема 4.5.</u> Захист творчого проекту. Виставка дитячих робіт. Захист. Підведення підсумків, організація виставки. Конкурс на оригінальніший захист проекту.	2
Всього	34

6 клас
Писанкарство
Тематичний план

Розділи, теми	Кількість годин
Вступ	1
Розділ 1. Писанка-душа українського народу(8 годин)	
Тема 1.1. Історія виникнення писанки.	1
Тема 1.2. Народні вірування про писанку.	1
Тема 1.3. Писанка в творчості письменників.	1
Тема 1.4. Майстри писанки рідного краю.	1
Тема 1.5. Поняття про буковинську та гуцульську писанку.	3
Тема 1.6. Види пасхальних яєць. Писанка - крапанка. Крашанка. Дряпанка. Мальованка. Дерев'яна. Бісерна. «Мучена» писанка.	1
Розділ 2. Регіональні особливості писанок України (8 годин)	
Тема 2.1. Писанки Буковини.	1
Тема 2.2. Писанки Гуцульщини.	3
Тема 2.3. Писанки Львівщини.	1
Тема 2.4. Писанки Слобожанщини.	1
Тема 2.5. Писанки Київщини.	1
Тема 2.6. виготовлення писанки за бажанням.	1
Розділ 3. Символіка в писанкарстві (6 годин)	
Тема 3.1. Символ родючості на писанках.	1
Тема 3.2. Зображення квітів на писанках.	1
Тема 3.3. Рослинні символи на писанках.	1
Тема 3.4. Тваринні символи на писанках.	1
Тема 3.5. Зображення птахів на писанках.	1
Тема 3.6. Символ «Риба» на писанках.	1
Розділ 4. Творчий проект « Великодне диво – писанка» (11 год.)	
Тема 4.1. Пошукова робота.	1
Тема 4.2. Регіональні особливості писанок.	1
Тема 4.3. Технологія виготовлення писанок.	6
Тема 4.4. Оформлення зібраних матеріалів.	1
Тема 4.5. захист творчого проекту. Виставка дитячих робіт.	2
Всього:	34

6 клас

Зміст навчального матеріалу	Кількість годин
<p>Вступ. Писанкарство як вид декоративно-прикладного мистецтва. З історії писанкарства. Правила внутрішнього розпорядку в майстерні. Правила безпечної праці при роботі з писанками.</p> <p>Практична робота. Ознайомлення із обладнанням майстерні для розпису. Розгляд писанок, інструментів та пристосувань.</p> <p>Вивчення правил внутрішнього розпорядку в майстерні і правил безпечної праці.</p>	1
<p>Розділ 1. Писанка - душа українського народу (8 годин)</p>	
<p><u>Тема 1.1.</u> Історія виникнення писанки. Ознайомлення з кращими зразками писанок.</p>	1
<p><u>Тема 1.2.</u> Народні вірування про писанку. Повір'я, легенди про писанку.</p>	1
<p><u>Тема 1.3.</u> Писанка в творчості письменників. Творчі роботи та вірші учнів нашої школи. Конкурс «Писанка - душа українського народу».</p>	1
<p><u>Тема 1.4.</u> Майстри писанки рідного краю - М. Фірчук, І. Снігур, М. Шкрібляк, Г. Верещак. Зустріч з М. М. Шкрібляком.</p>	1
<p><u>Тема 1.5.</u> Поняття про буковинську та гуцульську писанку.</p>	3
<p><u>Тема 1.6.</u> Види пасхальних яєць. Писанка - крапанка. Крашанка. Дряпанка. Мальованка. Дерев'яна. Бісерна. «Мучена» писанка.</p>	1
<p>Розділ 2. Регіональні особливості писанок України (8 годин)</p>	
<p><u>Тема 2.1.</u> Писанки Буковини. Демонстрація писанок. Символіка. Кольорова гама. Практична робота. Буковинська писанка. Розпис на вибір.</p>	1
<p><u>Тема 2.2.</u> Писанки Гуцульщини. Демонстрація писанок. Символіка. Кольорова гама. Практична робота. Гуцульська писанка. Розпис на вибір.</p>	3
<p><u>Тема 2.3.</u> Писанки Львівщини. Демонстрація писанок. Символіка. Кольорова гама. Практична робота. Львівська писанка. Розпис на вибір.</p>	1
<p><u>Тема 2.4.</u> Писанки Слобожанщини. Демонстрація писанок. Символіка. Кольорова гама.</p>	1

Практична робота Писанка Слобожанщини. Розпис на вибір.	
Тема 2.5 Писанки Київщини. Демонстрація писанок. Символіка. Кольорова гама. Практична робота. Писанка Київщини. Розпис на вибір.	1
Тема 2.6 Виготовлення писанки за бажанням.	1
Розділ 3. Символіка в писанкарстві (6 годин)	
Тема 3.1. Символ родючості на писанках. – «Сігма» та «Баранячі роги», їх значення. Демонстрація писанок. Практична робота. Написання писанок зі знаками родючості.	1
Тема 3.2. Зображення квітів на писанках. Значення символу. Демонстрація писанок з квітами. Практична робота. Написання писанок з квітами.	1
Тема 3.3. Рослинні символи на писанках. Зображення хмелю, барвінку на писанках. Значення цих символів. Демонстрація писанок. Практична робота. Написання писанок зі знаками хмелю.	1
Тема 3.4. Тваринні символи на писанках. Символи «кінь» та «олень». Значення цих символів. Демонстрація писанок. Практична робота. Написання писанок з тваринними знаками.	1
Тема 3.5. Зображення птахів на писанках. Значення цього символу. Демонстрація писанок. Практична робота. Написання писанок зі знаками «Птахи».	1
Тема 3.6. Символ «Риба» на писанках. Значення цього символу. Демонстрація писанок. Практична робота. Написання писанок зі знаком «Риба».	1
Розділ 4. Творчий проект «Писанка, немов шматочок сонця...» (11 год.)	
Тема 4.1. Пошукова робота. Історія писанки. Народні повір'я про писанку. Писанка в творчості буковинських письменників. Майстри писанки рідного краю. Символіка писанки.	1
Тема 4.2. Регіональні особливості писанок.	1
Тема 4.3. Технологія виготовлення писанок рідного краю.	6
Тема 4.4. Оформлення зібраних матеріалів. Систематизація зібраних матеріалів. Підготовка до захисту.	1
Тема 4.5. Захист творчого проекту. Виставка дитячих робіт.	2
Всього	34

ВСТУП

Серед нових педагогічних технологій, придатних для реалізації особистісно-орієнтованого підходу, найбільш характерна проектна технологія навчання. Необхідність застосування проектної технології в сучасній школі зумовлена необхідністю розвитку особистості учня, його підготовки до реальної діяльності. У проектній методиці широко використовується принцип, який спрямовує навчання на особистість учня, на його потреби й інтереси. Це дозволяє розглядати проектне навчання як одну з найбільш продуктивних та інтенсивних методик. Провідні положення проектної методики ґрунтуються на врахуванні особливостей учнів; зв'язку ідеї проекту з реальним життям.

У 7 і 8 класах, де відповідно до базового навчального плану відводиться по 2 години щотижнево на вивчення предмета, передбачене обов'язкове виконання учнями творчих проектів. Під проектом розуміється обґрунтована, спланована і усвідомлена діяльність, спрямована на формування в учнів певної системи творчо-інтелектуальних і предметно-перетворювальних знань і вмінь. Ця діяльність включає в себе вибір об'єкта проектування, розробку конструкції, технології, виготовлення і оцінку.

Працюючи над проектним методом навчання, при його вмілому використанні можна по-справжньому виявити і розвинути здібності особистості, її потенційні можливості.

На уроках трудового навчання виділяємо чотири етапи проектно-технологічної діяльності:

- 1) організаційно-мотиваційний;
- 2) конструкторський;
- 3) технологічний;
- 4) заключно-презентаційний.

Проекти учні можуть розробляти індивідуально, у складі груп або колективно цілим класом з розподілом певних частин проекту. Об'єкти проектування повинні бути посильними для учнів відповідних вікових груп і суспільнокорисними.

У процесі виконання проектів можуть бути застосовані різні види технологій: обробки конструкційних матеріалів, електроніки, інформаційних технологій, графічних і дизайнерських робіт, технології ремонтно-оздоблювальних робіт, технології сільського господарства і міського озеленення домашньої економіки і підприємництва, народних ремесел тощо.

Такий широкий спектр вибору технологій, які застосовуються при виконанні проектів, створює сприятливі умови для здійснення практичної діяльності учнів відповідно до їхніх нахилів, бажань, навчально-матеріальної бази, виробничого оточення, регіональних традицій, народних художніх промислів тощо.

У процесі виконання проекту учні повинні скласти план своєї діяльності, виконати ескіз або креслення майбутнього виробу, разом з вчителем визначити проблемні питання, які їм попередньо невідомі, з'ясувати їх сутність і лише потім приступити до реалізації власного задуму. При цьому в учнів виховується

самостійність прийняття рішень, творчість, ініціатива, розвивається логічне, абстрактне, технічне, конструкторське мислення тощо.

Після завершення проекту у кожному класі учні здійснюють його публічний захист. Форма захисту учнівських проектів може бути різною: організація шкільної виставки або учнівської наукової конференції, демонстрація моделей, проведення українських вечорниць, ярмарку-продажу тощо. Захист творчого проекту сприяє формуванню навичок самостійної орієнтації, творчого системного мислення, технологічної культури і етики, підсиленню уяви, що є потужним стимулом народження нових ідей, підготовці школярів до професійного самовизначення, формуванню потреби в знаннях, високих мотивів навчання.

У будь-якій державі освіта та виховання спрямовані на виховання громадянина і патріота своєї держави зі сформованою національною свідомістю. Це, в першу чергу, формування духовності, яка відображає культуру, традиції власного народу. Минули ті часи, коли люди жили, дбаючи про гармонію у стосунках з Природою та з самим собою. Темпи розвитку цивілізації пришвидшили занепад духовних засад життя, тому, особливо тепер, треба звернути увагу, чи виявляють діти інтерес до культурної спадщини народу, до народних ремесел, чи бажають більше дізнатися про традиції. Основою для залучення учнів до надбань національної культури на уроках трудового навчання є організація занять народними ремеслами та декоративно-ужитковим мистецтвом. Під час знайомства та оволодіння народними ремеслами та декоративно-ужитковим мистецтвом учні мають змогу звернутися до національного коріння, до звичаїв та традицій народу. Відродженню українських народних традицій та звичаїв, поглибленню знань учнів з історії української народної писанки, зокрема буковинської, присвячується розробка цих проектів. Писанка - один з традиційних і самобутніх видів українського народного декоративного мистецтва. А це означає, що успішне оволодіння прийомами розпису можливе лише за умови, що діти мають достатнє для їхнього віку уявлення про форми декоративного-ужиткового мистецтва, зображувальні засоби, орнамент і його різновиди за характером мотивів, композиційної побудови, принципами розміщення на робочій поверхні, кольорове рішення. Від цього розвивається естетичний смак, відчуття прекрасного, вміння пофантазувати та втілити свої фантазії у писанці.

« ПИСАНКАРСТВО. ТЕХНОЛОГІЯ РОЗПИСУ »

Види проектів:

1. «Великоднє диво – писанка»
2. «Писанкові обереги»
3. «Українські писанки»
4. «Писанка – душа українського народу»
5. «Писанка, немов шматочок сонця ... »

Проект «Писанкарство як вид декоративно-прикладного мистецтва».

(18 годин)

Вибір та обґрунтування теми проекту. Обґрунтування вибору. Складання плану. Поняття про писанку. Типові види орнаментованих яєць. Матеріали, інструменти та пристосування.	2
Майстри писанки. Типові писанки України. Писанки Гуцульщини та Буковини. Технологія виготовлення писанки. Практична робота. Розробка послідовності виготовлення писанки.	2
Символіка в писанкарстві. Практична робота. Писанки з символами Сонця, Вогню, Зірок.	2
Символіка в писанкарстві. Практична робота. Писанки із символами «Хрест» та «Сварга».	2
Символіка в писанкарстві. Практична робота. Писанка з зображенням рослинної символіки.	2
Символіка в писанкарстві. Практична робота. Писанка із зображенням Дерева життя та Богині-берегині.	2
Символіка в писанкарстві. Практична робота. Створення придуманої писанки.	2
Обпалення писанок. Підготовка до заключного етапу.	2
Оздоблення приміщення писанками. Виготовлення прикрас з писанок. Оцінка готових виробів. Захист творчих проектів. Організація виставки. Оформлення пасхального кошика.	2

Використана література:

1. Белінська С. Писанкарство Буковини – Чернівці, 1994
2. Бойко М. Подаруй ми писаночку. – Львів, 2001
3. Воропай О. Звичаї нашого народу – К., 1991
4. Матеріали науково-практичної конференції “Писанка — символ України” з міжнародного з’їзду писанкарів 2-7 вересня 1992 року. – К., 1993
5. Кислашко О. П., Кислашко Я. О. Православні свята та народні звичаї. – К.: Грамота, 2003
6. Кудіна Л. М. Від роду до роду. Народознавство. – Харків, Торсінг, 2002
7. Скуратівський В. Т. Український рік. – К., Веселка, 1996
8. Tkachuk M. Kishchuk M. Nicholaichuk A. Pysanka: icon of the universe Canada, 1977
9. Шевченко О. Україно, нене моя! Сповідь: поезії. Писанки.... – К., Веселка, 1993
10. Шевчук О. Пасхальная радуга. – К., Дніпро, 2004

Антонова Валентина Григорівна – вчитель вищої категорії, вчитель-методист, відмінник освіти України, закінчила Київський технологічний інститут легкої промисловості за спеціальністю «інженер-конструктор-технолог», викладає трудове навчання в Чернівецькому ліцеї №2, педагогічний стаж 35 років, керівник майстер-класу вчителів трудового навчання міста.

Вдумлива, ерудована, талановита вчителька, інтелігентний педагог з глибоким і цікавим внутрішнім світом, стійкою системою принципів і власним світосприйняттям. Має належну науково-теоретичну підготовку, володіє сучасним загальнонауковим знанням з педагогіки, психології та новітніх технологій освітнього процесу.

Побудову навчального процесу вчитель спрямовує на реалізацію розвиваючої функції навчання.

Складаючи систему задач з певної теми, вчитель визначає, наскільки кожна з них сприяє досягненню не лише навчальних, а й розвиваючих цілей, враховує індивідуальні можливості кожного учня, створює для цього «ситуацію успіху» за рахунок добору доступних для виконання різнорівневих завдань.

Використовує різноманітність варіантів, що виникають під час конструювання й особливо моделювання одягу, що дає широкі можливості в процесі побудови різних способів розв'язування технічних задач і оперування ними і що в свою чергу є ефективною формою підготовки учнів до конструкторської діяльності на уроках.

Розуміючи, що ефективність роботи з трудового навчання вимагає справжньої діловитості: і у використанні часу, і в організації самостійної роботи, і в самоконтролі, вчитель здійснює діяльнісний підхід до викладання предмета, таким чином учні набувають здатності самостійно вчитися, поповнювати та при потребі відновлювати свої знання.

Добираючи методи і прийоми роботи вчитель визначає головну форму навчання, подеколи замінюючи відпрацьовані прийоми, розширюючи діапазон своїх вмінь для більш ефективного засвоєння необхідних знань і вироблення певних умінь в учнів.

Для ретельного оцінювання досягнень учнів учитель використовує тести різних типів (закритого, відкритого), самостійні роботи, лабораторно-практичні та практичні роботи.

Щоб цілий урок підтримувалась творча, робоча атмосфера, щоб учні працювали продуктивно, вчитель створює ситуацію «змішаного успіху». Оскільки предмет учні засвоюють у різному темпі в залежності від набутих знань, темпераменту, мислення, то доцільним є диференціація знань, яка здійснюється за допомогою різнорівневих додаткових завдань і вправ.

Усвідомлюючи, що на сьогоднішній день не можна обмежуватись формуванням у учнів деякого обсягу знань та вмінь, необхідно допомогти кожному з них у їхньому розвитку, даючи змогу знайти себе в практичній

діяльності, майбутній професії. Результатом кропіткої роботи вчителя є розвиток інтересів, нахилів до бажаного або обраного виду, роду професійної діяльності, професії; формування вміння усвідомленого вибору навчального закладу, пошуку роботи.

Для розвитку ініціативи і активності учнів проводить різні заходи у будні і до свят: виставки, ярмарки, конкурси тощо ...

Виявлення і розвиток здібностей кожної дитини – це кропітка праця, для втілення якої вчитель використовує всі свої знання, уміння, творчий потенціал, бажання допомогти кожній дитині знайти себе у теперішньому стрімкому потоці життя.

ПРОГРАМА ГУРТКА " БІСЕРНІ ВІЗЕРУНКИ "

Пояснювальна записка

У національній доктрині розвитку освіти України говориться: "Освіта спрямована на втілення в життя української національної ідеї. Вона підпорядкована консолідації українського народу в українську політичну націю, яка прагне жити в співдружності з усіма народами і державами світу. Освіта виховує громадянина і патріота України, прищеплює любов до української мови та культури, повагу до народних традицій". Тому виникає нагальна потреба в ознайомленні учнів з українськими народними традиціями, звичаями, культурою.

Дана програма гурткової роботи з бісером окреслює такі головні завдання:

- зміст навчання і виховання підпорядкувати головній меті навчально-виховного процесу – формуванню всебічно розвиненої особистості;
- формувати ініціативного, відповідального, самостійного, дисциплінованого і творчого громадянина – трудівника нової держави;
- орієнтуючись на культурно-історичний досвід людства, формувати шанобливе ставлення до праці як невід'ємної складової становлення особистості;
- створити умови для реалізації творчого потенціалу кожної дитини;
- здійснювати професійну орієнтацію учнів, сприяти успішному входженню їх у сферу суспільно-економічних стосунків.

Програма складається з таких розділів: "Вступ", "Підготовка до роботи", "Техніка нанизання", "Буси та ланцюжки в одну нитку", "Ланцюжки у дві нитки", "Ажурні ланцюжки", "Ланцюжки з рівними краями", "Ланцюжки з зубчиками", "Ажурні коміри", "Мозаїчні вироби", "Шнури об'ємні", "Прості ткані прикраси", "Гайтани та гердани", "Вишивання бісером за малюнком", "Вишивання бісером по канві". Програма розрахована на навчально-матеріальну базу шкільних майстерень та позашкільних закладів.

Програма передбачає ознайомлення учнів з історичними відомостями про бісер та бісероплетіння. Його роллю в народному костюмі, дизайном при створенні сучасних виробів з бісеру, способами виготовлення бісерних прикрас

з різною кількістю голок та ниток, поєднанням різних за розміром та кольором матеріалів, різними техніками виготовлення бісерних прикрас.

Зміст навчального матеріалу поділяється на два навчальних роки. Програмою першого року передбачається ознайомлення з різними способами виготовлення елементів прикрас та виготовлення простих за складністю виробів з бісеру з подальшим їх ускладненням. На другому році роботи з бісером освоюються складніші способи з'єднання та виготовлення прикрас. Сюди входять такі розділи програми, як "Ажурні коміри", "Мозаїчні вироби", "Шнури об'ємні", "Ткани прикраси" та "Вишивання бісером за малюнком і по канві". Всі ці розділи програми дають можливість учням застосувати свою фантазію, розвинути свій творчий потенціал, проявити себе як творчу особистість, створюючи прикраси на основі своїх дизайнерських проєктів, що відповідають сучасним напрямкам моди і своїми витоками знаходяться у глибинах віковичної високої традиції наших пращурів.

Програму складено таким чином, щоб кожний учитель міг підібрати об'єкти праці відповідно до умов сьогодення, навчального навантаження та індивідуальних творчих здібностей дітей.

Час на вивчення однієї теми може змінюватись в залежності від підбору та кількості об'єктів праці, їх складності та індивідуальних особливостей дітей.

У процесі роботи вчитель може міняти місцями та підбирати об'єкти праці, об'єднувати розділи програми, доповнювати або змінювати частину програми, розділити навчальний матеріал програми на три роки.

Програму рекомендовано для загальноосвітніх навчальних закладів та закладів позашкільної освіти.

Тематичний план 1 рік навчання

№ п/п	Розділи, теми	Кількість годин		
		Теорія	Практика	Всього
1	Розділ I. Вступ (3год.)	3	-	3
	Розділ II. Підготовка до роботи (15 год.)	3	12	15
1	Тема 2.1. Матеріали та інструменти	1	-	
2	Тема 2.2. Складання узорів	1	10	
3	Тема 2.3. Закріплення нитки	1	2	
	Розділ III. Техніка низання. Буси та ланцюжки в одну нитку (27 год.)	6	21	27
1	Тема 3.1. Перлинки. Ланцюжок перлинок в одну нитку	1	3	4
2	Тема 3.2. Квіточки у шість пелюсток	1	3	4
3	Тема 3.3. Квіточки у вісім пелюсток	1	3	4
4	Тема 3.4. Суцільний ланцюжок хрестик у півтора ряда	1	4	5
5	Тема 3.5. Суцільний ланцюжок у 7 бусинок	1	4	5
6	Тема 3.6. Ланцюжок хрестик у один ряд	1	4	5

ланцюжок у півромба, вісімку або ланцюжок у півтора ромба, ланцюжок ромб з мисом, ланцюжок у три ромба, ажурний ланцюжок у два ромба на шести нитках, ланцюжки з зубчиками: кривульку, ланцюжок з зубчиками у півтора ромба, у 2,5 ромба. Вміти підбирати кольори при виготовленні прикрас, щоб гармонійно поєднувались з тими речами, до яких їх виготовляють. Самостійно створювати свої композиційні рішення.

2 РІК НАВЧАННЯ

Учні повинні знати:

Техніки виготовлення комірів за схемами одною ниткою, у дві нитки, більшою кількістю ниток., техніки виготовлення комірів сіткою з вічками-ромбами: ромб на два вічка; виготовлення комірів з зубчастими краями: зубок у одну нитку, зубок на п'ять вічок; з'єднання зубців ланцюжком у півромба. півтора ромба, вісімкою; варіанти комірів ліхтарик; способи виготовлення мозаїчних виробів в одну нитку: "мозаїка", "ромашки", способи виготовлення прикрас у вигляді колоподібних та квадратних, суцільних та ажурних шнурів – доповнення до одягу, в одну нитку, на більшій кількості ниток. Виготовляти ткані вироби-прикраси у вигляді ланцюжків, гайтанів, герданів, які з давніх-давен були прикрасами народного костюма. І як окремий вид робіт, який можна віднести і до декоративно-прикладного виду мистецтва – вишивки: вишивання бісером за малюнком та по канві у вигляді панно, картинок та вишивки на одязі.

Учні повинні уміти:

Виготовляти за схемами ажурні коміри різними техніками: технікою виготовлення комірів сіткою з вічками-ромбами на різну кількість вічок, комірів із зубчастими краями. Мозаїчні вироби з різною кількістю ниток, об'ємні прикраси у вигляді колоподібних та квадратних, суцільних та ажурних шнурів. Ткані прикраси у вигляді ланцюжків, виробів декоративно-прикладного мистецтва для прикрашення інтер'єру. Гайтани та гердани – старовинні прикраси наших пращурів. Вишивати вироби бісером за малюнком на тканині та по канві.

ПРОГРАМА

1 РІК НАВЧАННЯ

РОЗДІЛ I. ВСТУП (3год.)

Тема 1. Вступне заняття

Ознайомлення з темами і розділами програми, що будуть вивчатися протягом року, з тим, що треба мати для занять бісером. Ілюстрація робіт з бісеру. Правила внутрішнього розпорядку. Загальні правила безпеки, виробничої санітарії та особистої гігієни. Правила техніки безпеки при роботі з бісером.

Бесіда про те, звідки прийшло до нас бісероплетіння, ткацтво, вишивання та інші ремесла. Вироби з бісеру та дрібних бус Стародавнього Єгипту та Індії,

предмети жіночого туалету скіфів та самартів, Київської Русі, що до сих пір прикрашають одяг народів Близького та Далекого Сходу, Африки та Індії, Американського континенту та островів Тихого океану (Океанії), Європи та Азії. Способи, якими майстри прикрашали головні убори, коміри, пояси та інші елементи одягу. Орнаментальні мотиви та колорит. Прикраси з бісеру нашого регіону - гайтани та гердани. Мистецтво бісероплетіння сьогодні. Ілюстрування малюнків стародавніх та сучасних прикрас з бісеру. Основні відомості про бісер як матеріал, способи його отримання раніше і зараз.

Демонстрації: Інструкції з техніки безпеки, діафільм "Техніка безпеки на уроках праці", ілюстрації одягу з старовинними та сучасними прикрасами з бісеру, ілюстрації малюнків прикрас, притаманних нашому регіону.

РОЗДІЛ II. ПІДГОТОВКА ДО РОБОТИ (15 год.)

Тема 2.1. Матеріали та інструменти.

Матеріали та інструменти для роботи з бісером, місця зберігання бісеру. Показ матеріалів та інструментів для роботи з бісером.

Демонстрації: Матеріали, інструменти та пристосування для роботи з бісером

Тема 2.2. Складання узорів.

Орнаменти, їх види, узорі, що використовуються для виготовлення прикрас з бісеру. Узори нашого регіону, їх кольорова гама. Способи переведення узорів на папір. Принципи складання робочого узору. Ілюстрування зразків складання робочого узору за малюнком.

Практична робота. Складання робочого узору за малюнком.

Творча робота. Створення малюнків за власним задумом та складання робочого узору за цими малюнками.

Демонстрації: Малюнки орнаментів, ілюстрації орнаментів різних регіонів України, орнаменти Буковини.

Тема 2.3. Закріплення нитки.

Способи закріплення ниток різних за своїми властивостями: капронових, бавовняних. Способи подовження нитки.

Демонстрації: Практичний показ закріплення та подовження ниток при роботі з бісером

Практична робота: Закріплення та подовження ниток.

РОЗДІЛ III. ТЕХНІКА НИЗАННЯ.

БУСИ ТА ЛАНЦЮЖКИ В ОДНУ НИТКУ (27 год.)

Тема 3.1. Перлинки. Ланцюжок перлинок в одну нитку.

Техніка низання. Способи виготовлення бісерних прикрас в залежності від кількості голок та ниток: у одну нитку або одною голкою; у дві нитки або двома голками з двох сторін. Способи нанизування в залежності від розташування бусинок: у хрестик – у вигляді густої сітки з хрестоподібним розташуванням бусинок; мозаїка – нанизування бісеринок у шахматному порядку; плетіння – подібне до плетіння мережив на коклюшках; низання – нанизування бісеринок на нитку наскрізною (ажурною) сіткою; у стовпчик – нанизування бісеринок

Тема 5.2. Ланцюжок у півромба

Ланцюжок у півромба. Прийоми виконання. Послідовність виготовлення. Розмаїття узорів при додаванні кольорових бісеринок.

Практична робота: Виготовлення зразка ланцюжка у півромба

Демонстрації: Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикрас за власним задумом.

Тема 5.3. Вісімки або ланцюжок у півтора ромба

Ланцюжок у півтора ромба. Послідовність роботи. Умови зберігання рівності краю роботи.

Практична робота: Виготовлення зразка ланцюжка у півтора ромба.

Демонстрації: Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикрас за власним задумом.

Тема 5.4. Ланцюжок-ромб з мисом

Послідовність виготовлення ланцюжка-ромба з мисом. Правила закінчення роботи при виготовленні ланцюжка на шию та пояс.

Практична робота: Виготовлення зразка ланцюжка-ромба з мисом.

Демонстрації: Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикрас за власним задумом.

Тема 5.5. Ланцюжок у три ромба

Ланцюжок у три ромба зі сторонами ромбів у три бісеринки. Вироби, які можна виготовити таким способом.

Практична робота: Виготовлення зразка ланцюжка у три ромба зі сторонами ромбів у три бісеринки

Демонстрації: Схеми виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення виробів за власним задумом.

Тема 5.6. Ажурний ланцюжок у два ромба на шести нитках.

Послідовність роботи над ажурним ланцюжком у два ромба на шести нитках. Початок і закінчення роботи.

Практична робота: Виготовлення зразка ажурного ланцюжка в два ромба на шести нитках.

Демонстрації: Схеми виготовлення. Прийоми роботи

Творча робота: Виготовлення прикрас за власним задумом.

РОЗДІЛ VI. АЖУРНІ ЛАНЦЮЖКИ. ЛАНЦЮЖКИ З ЗУБЧИКАМИ (27 год.)

Тема 6.1. Зигзаг або кривулька

Прикраси, які використовували у давнину дівчата. Кривулька – декоративний зигзагоподібний елемент прикраси. Послідовність роботи над кривулькою. Оздоблення кривульки.

Практична робота: Виготовлення зразка кривульки.

Демонстрації: Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Тема 6.2. Ланцюжок з зубчиками у півтора ромба

Послідовність роботи над ланцюжком з зубчиками у півтора ромба. Початок та завершення. Способи виготовлення більш широких ланцюжків у 2,5 ромба.

Практична робота: Виготовлення зразка ланцюжка з зубчиками у півтора ромба.

Демонстрації: Ілюстрації ланцюжків у півтора та 2,5 ромба. Схеми їх виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

2 РІК НАВЧАННЯ

РОЗДІЛ I. АЖУРНІ ЛАНЦЮЖКИ (прод.). АЖУРНІ КОМІРИ.

КОМІРИ СІТКОЮ З ВІЧКАМИ-РОМБАМИ В ОДНУ НИТКУ (63 год.)

Тема 1.1. Ромб у два вічка (9 год.)

Ознайомлення з технікою виготовлення комірів сіткою з вічками-ромбами в одну нитку. Ромб у два вічка. Порядок виконання. Закінчення коміра.

Практична робота: Виготовлення зразка.

Демонстрації: Ілюстрація виробу. Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикрас за власним задумом.

Тема 1.2. Зубок у п'ять вічок (9 год.)

Послідовність виготовлення. З'єднання зубців. Способи урізноманітнення прикрас.

Практична робота: Виготовлення зразка.

Демонстрації: Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

Тема 1.3. Ліхтарик в одну нитку (18 год.)

Варіанти комірів ліхтарик: перший спосіб, другий спосіб. Порядок виконання.

Початок та закінчення виробу.

Практична робота: Виготовлення фрагменту виробу.

Демонстрації: Ілюстрації виробів. Схеми виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

Тема 1.4. Комір у дві нитки (9 год.)

Техніка виготовлення коміра у дві нитки. Послідовність виготовлення. Початок і закінчення роботи.

Практична робота: Виготовлення фрагменту виробу.

Демонстрації: Ілюстрація виробу. Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

Тема 1.5. Комір ажурний у шість ниток (9 год.)

Стародавні техніки виготовлення виробів з бісеру. Втілення стародавніх мотивів у сучасні прикраси. Базові схеми для виконання коміра. Послідовність виконання.

Практична робота: Виготовлення фрагменту за схемою.

Демонстрації: Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

РОЗДІЛ II. МОЗАІЧНІ ВИРОБИ (9 год.)

Тема 2.1. Ланцюжок "мозаїка"

Техніка виготовлення мозаїчних виробів. Ознайомлення з технікою виготовлення ланцюжка "мозаїка". Послідовність виконання.

Практична робота: Виготовлення зразка ланцюжка "мозаїка".

Демонстрації: Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

Тема 2.2. Ланцюжок "ромашка"

Техніка виконання ланцюжка "ромашка". Послідовність виконання. Застосування прикраси як елементу одягу та самої прикраси.

Практична робота: Виготовлення зразка ланцюжка "ромашка".

Демонстрації: Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

РОЗДІЛ III. ШНУРИ ОБ'ЄМНІ. ШНУРИ В ОДНУ НИТКУ (18 год.)

Тема 3.1. Шнур круглий "мозаїка"

Форми шнурів. Види шнурів в залежності від кількості ниток. Ознайомлення з виготовленням шнурів у одну нитку. Шнур круглий "мозаїка". Послідовність виконання. Початок та закінчення роботи. Узори з різноколірних бісеринок.

Практична робота: Виготовлення зразка.

Демонстрації: Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

Тема 3.2. Шнур "спіраль"

Ажурний з петель бісеру або бісеру з цятками шнур "спіраль". Послідовність виконання. Початок та закінчення роботи.

Практична робота: Виготовлення зразка шнура "спіраль".

Демонстрації: Схема виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

РОЗДІЛ IV. ПРОСТІ ТКАНІ ПРИКРАСИ (9 год.)

Тема 4.1. Ланцюжок на шию

Ткання – одна з старовинних технік виготовлення прикрас з бісеру. Узори, які використовують для роботи. Інструменти, пристосування та обладнання, які використовують для виготовлення тканих виробів. Ознайомлення з способами ткання виробів на короткому верстаті. Послідовність виконання. Початок та закінчення роботи. Прикрашення ланцюжка.

Практична робота: Виготовлення зразка ланцюжка на шию.

Демонстрації: Схеми виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

РОЗДІЛ V. ГАЙТАНИ ТА ГЕРДАНИ (54 год.)

Тема 5.1. Гайтан ажурний

Гайтани та гердани – прикраси українського народного костюма переважно західного регіону, Буковини. Форми гайтанів: суцільні (ткані та ажурні), комбіновані. Способи виготовлення гайтанів. Гайтан ажурний з прямокутним медальйоном. Спосіб його виготовлення. Послідовність виконання. Прикрашення.

Практична робота: Виготовлення зразка.

Демонстрації: Схеми виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

Тема 5.2. Гайтан шириною у п'ять ромбів

Послідовність виготовлення гайтана шириною у п'ять ромбів. Початок та закінчення прикраси. Узор, що прикрашає гайтан.

Практична робота: Виготовлення зразка.

Демонстрації: Схеми виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

Тема 5.3. Гайтан ажурний у дві нитки

Послідовність виконання гайтана на двох нитках. Початок та закінчення роботи. Прикрашення виробу.

Практична робота: Виготовлення зразка.

Демонстрації: Схеми виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

Тема 5.4. Гердан тканий

Способи виготовлення гердану. Послідовність виконання. Орнаменти для герданів. Стародавні мотиви у сучасному виконанні. Прикраса сучасного костюма.

Практична робота: Виготовлення фрагменту зразка.

Демонстрації: Схеми виготовлення. Прийоми роботи.

Творча робота: Виготовлення прикраси за власним задумом.

РОЗДІЛ VI. БІСЕРНЕ ВИШИВАННЯ.

ВИШИВАННЯ БІСЕРОМ ЗА МАЛЮНКОМ ПО ТКАНИНІ (18 год.)

Тема 6.1. Підготовка до вишивання бісером.

Матеріали та інструменти для вишивання бісером. Прийоми вишивання. Закріплення нитки на тканині. Початок та закінчення робочої нитки. Перебивання малюнка на тканину. Перебивання малюнка на виріб. Догляд за вишитими виробами. Правила техніки безпеки при роботі.

Практична робота: Виготовлення фрагменту зразка вишивки за малюнком.

Демонстрації: Ілюстрації. Прийоми роботи.

Творча робота: Вишивання виробу за власним задумом.

Тема 6.2. Вишивання виробів за малюнком.

Підбір малюнків для вишивки. Перебивання малюнка на тканину або на виріб (за вибором учня). Вишивання виробів.

Практична робота: Підбір малюнків для вишивання. Перенесення малюнка на тканину. Вишивання виробів.

Демонстрації: Ілюстрації. Малюнки для вишивки. Прийоми роботи.

Творча робота: Вишивання виробу за власним вибором.

РОЗДІЛ VII. ВИШИВАННЯ БІСЕРОМ ПО КАНВІ (64 год.)

Тема 7.1. Вишивання виробів бісером по канві.

Повторення теми 6.1. Підбір малюнків для вишивання. Підбір бісеру для

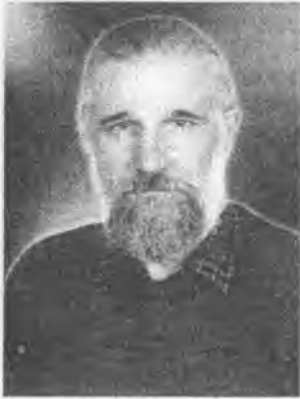
гармонійного поєднання кольорів. Вишивання виробів бісером по канві за малюнком.

Демонстрації: Ілюстрації малюнків для вишивки. Прийоми роботи
Творча робота: Вишивання виробів за власним вибором.

ЛІТЕРАТУРА

1. М. Лукина БИСЕР Изд. Москва, "АСТ-ПРЕСС", 2000
2. Журнал "БИСЕР", выпуск №1
3. Журнал "Рукоделие +" БИСЕР, Подписной индекс: 92381, Україна
4. Журнал "Сделай сам", Москва, Изд. "Знание", 1992
5. И.А. Лукашкова "Бисер для девочек", Изд. АВЕОНТ, 2007
6. Н.Гусева "365 фенечек", Москва, АЙРИС-ПРЕСС, 2005
7. Л.Божко "Изделия из бисера, Изд. MARTIN", 2005
8. Л.М.Сорокина "Учись вышивать", Киев, "Радянська школа", 1984

Вольський Петро Миколайович

Посада: вчитель трудового навчання (технічна праця)

Освіта: середня спеціальна, Чернівецький будівельний технікум

Стаж педагогічної роботи: 32 роки.

Кваліфікаційна категорія: спеціаліст

Авторська програма - мозаїка по дереву "Маркетр"

Мозаїка - Маркетрі.

Мозаїка - це орнаментальне або сюжетне зображення, виконане з однорідних або різних за матеріалом частин (каміння, скло, керамічна плита, метал, дерево, бісер, перламутр, слонова кістка та інших). Мозаїка є одним із видів народного декоративного мистецтва і застосовується для оздоблення і прикрашування інтер'єрів, меблів, художніх виробів.

Заняття мозаїкою не потребують особливих приміщень та складного обладнання, їх можна проводити в звичайних класах, столярній майстерні – скрізь, де є столи або верстати.

Поглиблене заняття мозаїкою розвиває в учнів творчість, розумові здібності, культуру та естетичність.

№ п/п	Назва теми.	Кількість годин
	Вступ. Види мозаїки.	1
1.	Основні відомості про деревину.	1
2.	Види інструментів для мозаїки.	2
3.	Маркетрі. Виконання простих орнаментів.	12
4.	Виконання нескладної композиції з простих частин.	12
5.	Анімалістичні зображення (робота за зразком).	12
6.	Розробки та виготовлення пейзажних наборів.	18
7.	Емблеми. Пам'ятні знаки.	8
8.	Підсумковий урок.	2

Вступ.

Історичні відомості з розвитку народного декоративно-прикладного мистецтва. Види мозаїки.

Тема 1. Основні відомості про деревину.

Основні породи деревини, які застосовуються у декоративно-прикладному мистецтві. Будава деревини, її основні ознаки, властивості. Види деревини. Сушіння деревини. Виготовлення шпону.

Лабораторно-практична робота.

Визначення із запропонованих зразків породи деревини за основними ознаками. Розрізання видів шпону, їх виготовлення.

Тема 2. Види інструментів для мозаїки.

Організація та обладнання робочого місця, правила безпечної праці. Види інструменту для мозаїки маркетр, прийоми роботи й правила безпечної праці під час роботи ріжучим інструментом. Заточка й доводка ріжучого інструменту.

Практична робота.

Виготовлення різця та іншого інструменту, його заточка та доведенням, підготовка до роботи.

Тема 3. Маркетр. Виконання простих орнаментів.

Закономірність побудови орнаменту.

Види орнаментів, простий геометричний орнамент, рослинний.
Побудови комбінованого орнаментів.

Практична робота.

Виконання орнаментального набору за зразком та спеціальним призначенням, наприклад, кришка стола, сувенірної скриньки.

Тема 4. Виконання нескладної композиції з простих частин.

Специфіка роботи над малюнком, використання в наборі текстури різних порід деревини, з врахуванням всіх видів деревини.

Практична робота.

Правила підготовки малюнка для виготовлення Маркетр. Розбивка малюнка на великі частини. У підборі шпону використовуємо малюнок дерева і його вади, щоб вони якнайкраще показати зображений предмет, листок дерева, гори, будинок.

Тема 5. Анімалістичні зображення (роботи за готовими зразками).

Мозаїчна техніка в творчості майстрів народних художніх ремесел. Декоративне зображення анімалістичних зображень з врахуванням текстури шпону. Залежність зображення від матеріалу та техніки виконання.

Прийоми збільшення (зменшення) малюнка при копіювання зі зразка. Клеї та прийоми облицювання набору в умовах майстерні.

Практична робота.

Виготовлення ескізу мозаїчної композиції. Перебиття малюнка на основу. Використання матеріалів для облицювання. Оздоблення готового виробу.

Тема 6. Розбивки та виготовлення пейзажних наборів.

Самостійна творча робота.

Вибір сюжету. Особливості малюнка пейзажу в залежності від матеріалу, з врахуванням всіх видів дерева.

Практична робота.

Коллективне чи самостійне виконання роботи. Малюнок повинен бути нескладний, використовувати більше великі деталі, показувати небо, річку, гори, крону дерев за рахунок текстури шпону. Не використовувати багато дрібних деталей. Доведення набору до готового стану.

Тема 7. Емблеми, пам'ятні знаки.

Розробки емблем класу, кабінету. Використовування в оформленні.

Практична робота.

Виготовлення емблем використовуючи шпон двох - трьох кольорів (клен, дуб, махагоні). Виготовлення подарунків для батьків (сувенірів).

Тема 8. Підсумковий урок.

Підведення підсумків за навчальний рік. Захист виготовлених робіт. Участь у виставках школи, міста.

Для практичних робіт вибирають нескладні роботи - пейзаж, квіти, тварини, емблеми.

Література, яка використовувалась при складанні програми:

1. А.С. Хворостов «Декоративно-прикладне мистецтво в школі»
2. Т. А. Матвієнко «Мазайко та різьба по дереву». Вища школа
3. Е.А. Антонович, В.І. Проців, С.П. Свид «Художні техніки у школі».
4. Посібник для вчителів технічної праці.

Світ власної творчості

Пукало Михайло Володимирович –
учитель - методист вищої категорії,
1975 р. н., педагогічний стаж з 1978 р.

Закінчив Кременецьке педучилище в 1978 р., за спеціальністю «Вчитель праці та креслення», а в 1983 р. – Тернопільський педінститут по спеціальності «Вчитель загально-технічних дисциплін та праці». В 1986 р. присвоєно звання «Відмінник народної освіти УРСР». Брав участь в конкурсі «Вчитель року» 1998 р. і 2007 р. та став призером обласного конкурсу – 2 та 3 місце відповідно. Учні Михайла Володимировича постійно беруть участь в олімпіадах, виставках, конкурсах. В 2000 р. – 2 місце на республіканській олімпіаді, а в обласних олімпіадах майже щороку вихованці вчителя займають призові місця. Вчитель займається ковкою, різьбою по дереву, столярною справою, бджільництвом, пара-планеризмом, любить велопоходи, екскурсії на виробництво і всім цим старається захопити дітей, виховати з них справжніх патріотів своєї Батьківщини.

КОВАЛЬСЬКА СПРАВА

Пояснювальна записка.

Ковальство – одна з найдревніших професій. З давніх-давен ремесло коваля було у великій шані в людей. Ковалів вважали за чарівників і знахарів. Їхня праця щедро винагороджувалась. Про ковалів складались пісні, казки, приказки. До ковалів звертались воїни і священики, землероби і скотарі, молоді і старі, бідні і багаті, жінки й чоловіки. Кожному коваль виготовляв необхідні речі – чи то меч, чи цвях, підкова чи хрест, браслет чи замок, підсвічник чи оправа для дзеркала. Так було до початку 20-го століття. Ковальська справа пережила епоху “модерну”, а далі ... Згасли ковальські горна, заіржавіли інструменти, померли старі майстри, а разом з ними пішли в небуття таємниці булатної сталі, сталених “діамантів” і т.д. Так і померло б ковальське мистецтво, якби не залишилась велика жага у людей до горна і молота.

Цікавість до художньої обробки металу не спадає і сьогодні, коли промисловість масово випускає різні штамповані вироби. Ковані вироби прикрашають будинки, каміни, огорожі. А ворота, виготовлені майстрами-коваями, – це витвір мистецтва.

Дана програма розрахована на учнів 8–11-х класів. На заняттях учні ознайомляться з основними прийомами і технікою художньої обробки металу, вимогами техніки безпеки під час кування. А також властивостями металів і сплавів.

Практична робота біля горна, розжарений метал, що зачаровує своїм світлом кожного, притягує учнів немов магніт. Вони з великим бажанням кують різні нескладні вироби.

Реалізація змісту програми допоможе учням у виборі майбутньої професії, формуванні для цього необхідних знань, умінь та навичок:

- у формуванні в дітей культури праці, відповідальності за результати власної діяльності,
- у вихованні активної життєвої позиції,
- готовності до конкурентної боротьби на ринку праці,
- потреби включатись у підприємницьку діяльність.

Робота в гуртку створює сприятливі умови для професійного самовираження учнів, сприяє розвитку технічної творчості та конструкторських здібностей, морально-вольових якостей, культури праці.

Особливу увагу слід звертати на безпеку праці. Учні слід наголосити, що в роботі коваля немає дрібниць, а порушення правил безпеки праці призводить до травм та опіків.

Ковальська справа.
Тематичний план.

Розділи, теми	Кількість годин
Вступ.	1
Розділ 1. Ковальство як найдревніша сучасна професія. Обладнання кузні.	5
1.1 Ознайомлення з обладнанням кузні.	1
1.2 Паливо для горна, його види і підготовка.	1
1.3 Інструменти коваля.	1
1.4 Вогонь, який допомагає.	1
1.5 Охорона праці.	1
Розділ 2. Технологія обробки металу куванням.	31
2.1 Властивості металів. Основні метали для кування.	2
2.2 Види обробки металів.	2
2.3 Термічна обробка металів.	2
2.4 Витяжка – осадка.	1
2.5 Рубання.	1
2.6 Пробивання отворів.	1
2.7 Гнуття.	1
2.8 Скручування.	1
2.9 Правка і усунення дефектів.	2
2.10 Вигладжування поверхні.	1
2.11 Виготовлення шила.	2
2.12 Виготовлення декоративних елементів.	4
2.13 З'єднання кованих деталей: - ковальське зварювання - паяння - клепання - з'єднання скобами і хомути	2
2.14 Правила безпечної праці під час роботи в кузні.	1
2.15 Обробка готового виробу: - гартування - відпуск	2

2.16 Прийоми декоративного оформлення: - гравіювання - просічка	3
2.17 Кінцева обробка металічної поверхні: - крацювання - полірування - вороніння - оксидування - фарбування	3

Розділ 3. Основи менеджменту.	3
3.1 Вивчення попиту на ковальські вироби.	1
3.2 Розрахунок вартості та собівартості.	1
3.3 Сутність прибутку, його розмір і структура.	1

Розділ 4. Екологічні проблеми.	2
4.1 Охорона довкілля.	1
4.2 Утилізація відходів.	1

Розділ 5. Виготовлення виробів.	28
5.1 Вибір виробу. Проект.	2
5.2 Підготовчий етап. Ескізи.	2
5.3 “Мозковий штурм” .	1
5.4 Деталізація.	1
5.6 Технологічні карти.	2
5.7 Виготовлення окремих деталей.	8
5.8 Оздоблення деталей.	4
5.9 З’єднання деталей у виріб.	4
5.10 Оздоблення виробу.	2
5.11 Підготовка до виставки.	2

Дата проведення гуртка	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Практична робота
	1	Вступ. Правила внутрішнього розпорядку, безпечної праці та особистої гігієни під час занять гуртка.	
	5	Розділ 1. Ковальство – як найдревніша сучасна професія. Обладнання кузні.	
	1	Тема 1.1 Ознайомлення з обладнанням кузні: горно, ковадло, молоти і молотки, підкладний інструмент, бочка для води.	
	1	Тема 1.2 Паливо для горна, його види і підготовка. 1. Тверде: деревне, коксоване, кам'яне вугілля. 2. Рідке – нафта і похідні 3. Газоподібне – природний газ Підготовка вугілля для горна.	
	1	Тема 1.3 Інструменти коваля. Підкладі та ударні інструменти. Затискні інструменти (лещата і струбцини). Опорні інструменти, контрольно-вимірні, допоміжні інструменти.	
	1	Тема 1.4 Вогонь, який допомагає. Полум'я в горні, регулювання нагріву металу. Правила запалювання горна.	
	1	Тема 1.5 Охорона праці. Правила безпечної праці. Правила роботи з нагрітими заготовками.	
	31	Розділ 2. Технологія обробки металу куванням	
	2	Тема 2.1 Властивості металів. Основні метали для кування. Фізичні, хімічні, механічні властивості металів. Метали для кування: залізо та його сплави (сталь, чавун, легована сталь).	
	2	Тема 2.2 Види обробки металів. Кування, штампування, термічна обробка.	
	2	Тема 2.3 Термічна обробка металів, гартування, відпуск, відпалювання, нормалізація.	

1	Тема 2.4 Витяжка - осадка. Способи витяжки та осадки.	
1	Тема 2.5 Зубила. Правила рубання. Підсічки.	
1	Тема 2.6 Пробивання отворів. Прошивки, бородки і способи користування ними.	
1	Тема 2.7 Гнуття. Холодне та гаряче гнуття. Гнуття труб, смуг. Гнуття в лещатах та на оправках.	
1	Тема 2.8 Скручування. Види скручування. Інструменти та обладнання.	
2	Тема 2.9 Правка і усунення дефектів. Види дефектів кованих виробів. Способи їх усунення.	
1	Тема 2.10 Вигладжування поверхні. Гладилки. Правильна плита.	
2	Тема 2.11 Виготовлення шила. Вибір металу, розпалювання горна, кування за технологічною картою.	
4	Тема 2.12 Виготовлення декоративних елементів. Завиток, листок, квітка.	
2	Тема 2.13 З'єднання ковальських деталей. Зварювання (ковальське, електричне, газозварювання, контактне), паяння, клепаання (інструмент для клепаання), з'єднання скобами і хомутиами.	
1	Тема 2.14 Правила безпечної праці під час роботи в кузні. - Правила безпеки під час розпалювання горна. - Електробезпека. - Безпека при користуванні ковальськими інструментами.	
2	Тема 2.15 Обробка готового виробу. - Гартування в воді. - Гартування в маслі. - Гартування в землі. Інші види гартування. Відпуск та його види.	

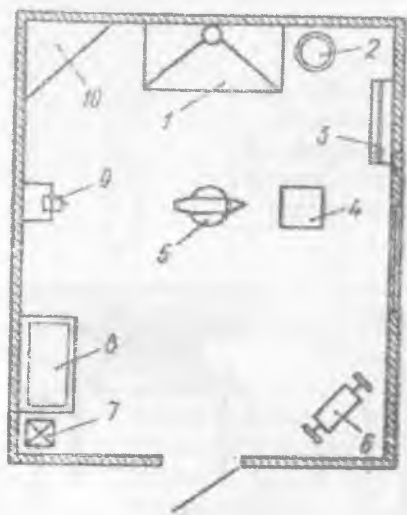
3	<p>Тема 2.16 Прийоми декоративного оформлення.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гравіювання (механічне, хімічне). - Інструменти та обладнання. - Просічка. - Види просічки. Інструменти. Просічні деталі. 	
5	<p>Тема 2.17 Кінцева обробка металічної поверхні.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Крацювання – призначення, обладнання та інструменти. - Полірування – інструменти, обладнання, полірувальні пасти. - Вороніння – способи вороніння. - Оксидування – як можна отримати оксидну плівку різних кольорів та відтінків. - Фарбування – фарби, ґрунтовки та шпаклівки для ковальських виробів. 	
3	Розділ 3. Основи менеджменту	
1	Тема 3.1 Вивчення попиту на ковальські вироби. Реклама. Основи рекламного маркетингу.	
1	Тема 3.2 Розрахунок вартості та собівартості. Складові собівартості. Вплив різних факторів на собівартість виробів.	
1	Тема 3.3 Сутність прибутку, його розмір і структура. Складові прибутку. Вплив реклами на прибуток.	
2	Розділ 4. Екологічні проблеми	
1	Тема 4.1 Охорона довкілля. Поняття про зв'язок виробничої діяльності людини з навколишнім природним середовищем. Засоби запобігання забрудненню навколишнього середовища.	
1	Тема 4.2 Утилізація відходів. Характеристика відходів кузні. Шлак. Відходи металу та інші. Способи утилізації відходів.	
28	Розділ 5. Виготовлення виробів	
2	Тема 5.1 Вибір виробу. Проект. Зразки виробів. Підбір сюжету для композиції.	

		Характеристика виробів - аналогів.	
	2	Тема 5.2 Підготовчий етап. Ескізи. На основі зібраної інформації створити ескізи майбутнього виробу.	
	1	Тема 5.3 «Мозковий штурм» Захист проектів в ескізному варіанті. Колективне обговорення проектів.	
	1	Тема 5.4 Деталювання. Поняття про деталювання. Ескізи окремих деталей.	
	2	Тема 5.5 Технологічні карти. Склад технологічних карт на виготовлення окремих деталей та виробу в цілому.	
	8	Тема 5.6 Виготовлення окремих деталей. Правила безпечної праці. Рациональна послідовність виготовлення кованих деталей. Застосування вивчених операцій.	
	4	Тема 5.7 Оздоблення деталей. Види оздоблень. Застосування на практиці оксидування, вороніння та фарбування.	
	4	Тема 5.8 З'єднання деталей у виріб. Заклепки, хомути, різьбові з'єднання, паяння, ковальське та електрозварювання.	
	2	Тема 5.9 Оздоблення виробу. Зачистка швів. Грунтування. Шпаклювання. Фарбування. Оздоблення під стару мідь, бронзу, золото.	
	2	Тема 5.10 Підготовка до виставки. Організаційні питання. Підготовка виробів до виставки.	

Як організувати кузню в школі.

Для цього потрібно:

1. Приміщення – не менше 15 м².

Мал. 1. Планування кузні:

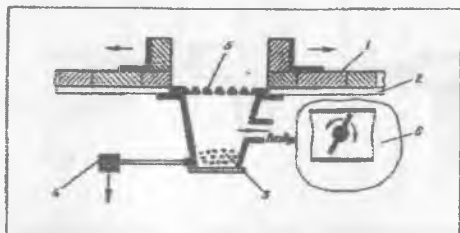
1 – горн; 2 – ємність з водою; 3 – стелаж для інструменту; 4 – пересувний стіл для інструменту; 5 – ковадло; 6 – точило; 7 – зварювальний апарат; 8 – слюсарний верстак; 9 – лещата; 10 – ящик для вугілля.

2. Освітлення:

- лампами денного світла, в робочій зоні - лампами розжарення.

3. Основне обладнання:

- горно, ковадло, ковальські лещата, ємність для води, правильна плита розміром 500x500 мм

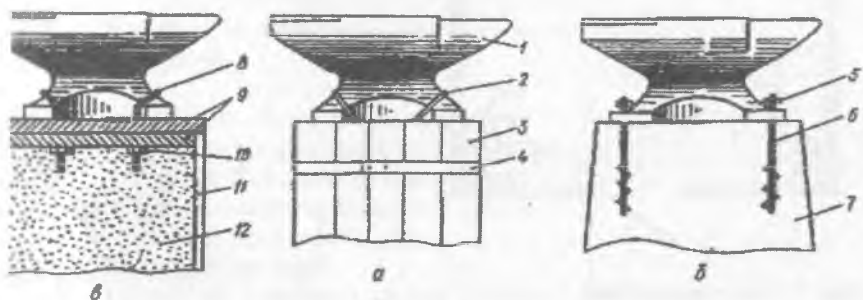

Мал. 2. Удосконалений горн:

1 – цегла; 2 – стіл (стальний лист); 3 – зольна камера; 4 – пристрій для викривання зольної камери; 5 – вогнетривка решітка; 6 – регулятор подачі повітря.

4. Ковальський інструмент:

- ковадло (наковальня) масою 70-150кг кріпиться на пеньку діаметром 500 – 600мм, або на підставці з сталюго кутника розміром не менше 50x50 мм.. Між сталюю підставкою і ковадлом обов'язково кладуть гумову підкладку товщиною не менше 8 мм. Кріпиться ковадло сталюми П-подібними скобами;

Мал. 3. Способи кріплення ковадла:

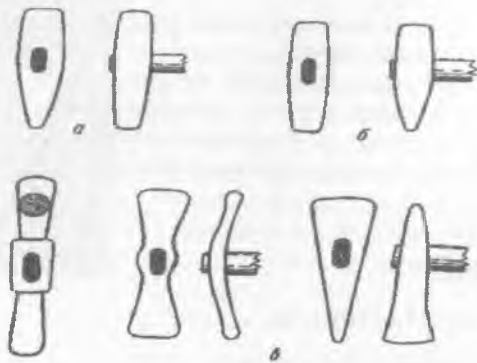
а – на дерев'яній основі; б – на бетонній основі; в – на бочці з піском; 1 – ковадло; 2 – скоба; 3 – деревина; 4 – сталюий обруч; 5 – гайка; 6 – шпилька з різьбою; 7 – бетон; 8 – хомут; 9 – дерев'яна кришка; 10 – гайка; 11 – металічна бачка; 12 – пісок.

- шпераки;

Мал. 3. Шпераки.

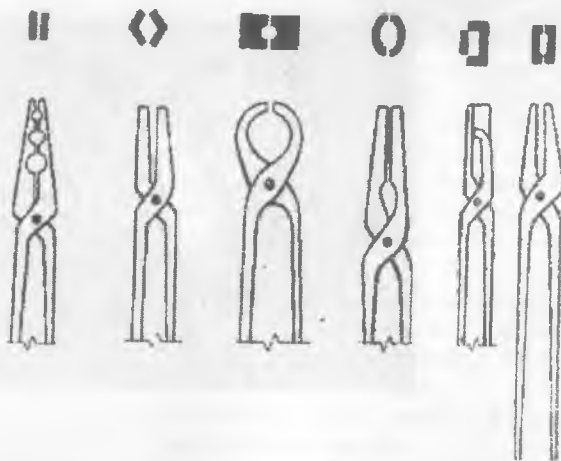
- МОЛОТКИ;

Мал. 4. Форми молотків:

а – з поздовжнім розміщенням бойка; б – з поперечним розміщенням; в – фасонні молотки.

- кувалда – великий молот масою 4 – 8кг.;
- ручник – ручний молоток масою 1- 2,5кг-основний робочий інструмент коваля;
- фасонні молотки;
- зубила;
- ковальські кліщі.

Мал. 5. Форми губок ковальських кліщів для утримування заготовок різної форми та перерізів.

Використана література:

1. Логінов В. П. Боброва В.В. «Секреты кузнечного мастерства».
2. Долінний С. Д. «Кружева из металла».
3. Пивоварів Л. О. «Основи технології обробки металів».
4. Семерак Г. Богдан К. «Художнє кування. Слюсарне мистецтво».
5. Левичев Т. В. Серія «Художній метал». Двері, ворота, хвіртки.
6. Денисенко Л. І. Програма «Трудове навчання 5-12 кл.» м. Київ «Перун» 2005р.

Марчак Марія Михайлівна –
вчитель Старожадівської ЗОШ I-III ст.

Сторожинецького району.
Закінчила Івано-Франківський педінститут. Загальний педагогічний стаж 47 років. Має кваліфікаційну категорію спеціаліст вищої категорії. Веде гурткову роботу з трудового навчання (вишивання, в'язання, шиття) в даному навчальному закладі 20 років. Під час занять в гуртку Марія Михайлівна вдосконалює навички учнів, отримані на уроках трудового навчання, прищеплює любов до різних видів народних ремесел.

Гурток «ГОСПОДАРОЧКА»

Пояснювальна записка

Пошиття предметів побуту з різних конструктивних матеріалів – один з найстаріших і найцікавіших видів декоративно-ужиткового мистецтва. Це є одноразово і вшанування традицій наших предків: виготовлення для практичного користування потрібних елементів одягу, взуття.

Так, прообразом сучасних тапочок є постолі, що були теплі, зручні і дешеві, бо виготовлялися зі шкіри свійських тварин після певної обробки.

Сировиною (конструктивним матеріалом) для виготовлення тапочок в гуртку є штучне хутро із старих шуб, комірків, шапок і підстилки до гумового взуття, що недорого продаються в магазинах і мають різні розміри.

Пошиті тапочки є зручним і теплим взуттям для дівчаток під час навчання в шкільній майстерні.

Кожна «майстриня – господарочка» може розкрити свій талант, здібності, оздоблюючи готовий виріб вишивкою, аплікацією, різними прикрасами. Можливі варіанти комбінування кольорів сировини. Теми занять розширюють, поглиблюють, конкретизують і розвивають фантазію, творче об'ємне та просторове мислення, естетичні смаки, вміння. Крім того, учениці отримують додаткову інформацію про технологію виробництва і мають можливість насолоджуватись результатом своєї праці.

Тапочки – початок орієнтації на професії народних промислів (рукавиці, китарі, хіднички), конструювання м'яких іграшок (в подарунок), що проявляється в любові до ближнього.

Розкрій заготовок тапочок здійснюється за викрійкою, що залежить від розміру підстилки. Зшивають деталі міцною ниткою «петельним» швом середньої частоти. На місці п'яти деталей верхньої частини з'єднується глухим швом або зав'язками. Тапочки оздоблюються.

Програма розрахована на 2 роки, учениць 6-8 класів.

Перший рік – виготовлення тапочок.

Другий - виготовлення предметів побуту. Передбачено проведення виставок, презентації, зустріч з народними умільцями села і екскурсії в коледж прикладного мистецтва м. Вижниця.

- У процесі роботи гуртка враховувати :
1. Дотримання гуртківцями правил безпечної праці і виробничої санітарії.
 2. Культуру праці і якість виробів.
 3. Виконання трудових дій, пов'язаних із самообслуговуванням.
 4. Планування і оцінювання результатів.

**Тематичний план
Перший рік навчання (68 годин)**

№	Зміст теми	Кількість годин		
		Усього	Теорія	Практика
	Розділ I Вступ. Мета роботи гуртка – що будуть робити і чого навчатися. Правила безпеки під час роботи голкою, ножицями, праскою. Ознайомлення з конструктивним матеріалом, інструментами. Елементи матеріалознавства.	2	2	
	Розділ II	14		
1	Основні прийоми конструювання тапочок (виконання зразка з тканини (полотна) і картону.		2	2
2	Виготовлення викрійки верхньої частини. Штучне хутро.		2	2
3	Творча робота по підбору викрійки і підстилки. Форма. Закріплення «петельного» шва.		2	2
4	Застосування методів комбінування та фокального в оздобленні готового виробу.		1	1
	Розділ III	40		
1	Підбір матеріалів до виготовлення першого виробу. З'єднання частин.		4	4
2	Практична робота над першим виробом .		2	2
3	Творча робота: оздоблення.		2	2
4	Практична робота над другою парою.		4	4
5	Творча робота : виготовлення пари для своїх потреб.		2	4
6	Практична робота над четвертою парою.		2	4
7	Підсумок заняття.		2	2
	Розділ IV Суспільно-корисна праця	12		
1	Закріплення виробів за учнями.		1	1
2	Благодійна акція.		1	1
3	Організація виставки робіт.		1	1
4	Презентація виробів.		1	1
5	Екскурсія. Підсумок заняття.			4

ПРОГРАМА

Вимоги до знань та вмінь учнів.

Учні повинні знати:

- Теоретичні відомості про текстильні та оздоблюючі матеріали, інструменти, що необхідні для процесу технології виготовлення тапочок.
- Про джерела інформації та конструкторсько-технологічну документацію.
- Правила безпечної праці при користуванні голкою, ножицями .
- Технічні вимоги до якості роботи.
- Норми часу для виготовлення виробу.

Учні повинні вміти:

- Дотримуватися правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог і організації праці при виготовленні тапочок.
- Застосовувати теоретичні знання в процесі технологічної діяльності.
- Користуватися інформаційним матеріалом і створювати власні проекти виробів.
- Організувати робоче місце з урахуванням наукової організації праці.
- Здійснювати самоконтроль і дотримуватись технічних вимог, виготовляючи виріб .
- Шукати нових прийомів для вдосконалення трудового процесу.

Розділ I (2 год.) Вступ

Тема. Мета роботи гуртка і очікуваний результат. Правила безпеки під час роботи з голкою, ножицями. Показ готового виробу. Конструкція тапочок.

Розділ II (14 год.)

Тема . Технологічні процеси (підготовчі)

- Основні прийоми конструювання тапочок (виконання зразка з полотна і картону довільного розміру). Закріплення шва «Петельний» (4 год.)
- Виготовлення викрійки верхньої частини тапочок з врахуванням розміру підстилки (4 год.)
- Робота по з'єднанню деталей тапочок (4 год.)
- Застосування комбінованого та фокального методу у процесі роботи (2 год.)

Розділ III (40 год.)

Тема. Пошиття тапочок. Завершення технологічного процесу.

- Підбір матеріалу до виготовлення першої пари виробу (8 год.)
- З'єднання деталей . Практична робота над першим виробом (4 год.)

- Оздоблення першої пари (4 год.)
- Практична робота над другою парою (8 год.)
- Виготовлення пари тапочок для особистого користування за власним проектом (6 год.)
- Робота над наступними парами (6 год.)
- Підсумкове практичне заняття (4 год.)

Розділ IV (12 год.)

Тема. Суспільно-корисна праця.

- Закріплення виготовлених виробів за учнями, що навчаються в майстерні (маркування) (2 год.)
- Творча робота: виготовлення тапочок у подарунок (2 год.)
- Організація виставки виготовлених виробів (2 год.). Зустріч з умільцями села.
- Презентація (2 год.). Зустріч з учнями школи .
- Екскурсія . Підсумок заняття (4 год.)

ЛІТЕРАТУРА

1. Нова програма «Трудове навчання 5-12 класи», Київ - 2005
2. Л.І. Денисенко «Обслуговуючі види праці», 5-8 класи. Київ 2005-2007
3. С.І. Богданова «Розробка уроків». Ранок, 2008
4. «Трудове навчання» (газета для вчителів обслуговуючих видів праці) №78, 2008, «Шкільний світ»

Озимок Ірина Петрівна, вчитель трудового навчання Хотинської ЗОШ І-ІІІ ст.№5, вища категорія. Стаж педагогічної роботи – 14 років. Освіта – вища технічна.

У своїй роботі прищеплює дітям любов до праці, повагу та шанобливе ставлення до її результатів, толерантне ставлення учнів до роботи своїх товаришів. Прививаю зацікавленість до творчості з різного виду матеріалами, любов до прекрасного, естетичний та художній смаки. У цьому дуже допомагає робота гуртка „Фантазери”, що працює в школі ось уже п'ятий рік. Вироби дітей неодноразово експонувалися на шкільних виставках, виставках-розпродажах. Гуртківці систематично беруть участь у конкурсах юних дизайнерів.

У минулому році робота учасників „Україна вишивана” зайняла ІІ місце у республіканському конкурсі.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Всебічний розвиток особистості можна здійснювати лише в тісному зв'язку навчання з продуктивною працею. У відповідності з вимогами сучасного промислового виробництва школа повинна підготувати всебічно розвинених членів суспільства з доброю фізичною підготовкою, гнучким розумом, хорошим естетичним смаком і високими моральними якостями.

Сучасний робітник повинен володіти розвиненим мисленням, а навчальна праця – ефективний засіб розвитку мислення, особливо при роботі з різними матеріалами і при конструюванні. Конструювання активно розвиває у дітей творче мислення, сенергетику відчуттів, сприяє розвитку раціональних здібностей.

Великий вплив на ефективність праці мають емоції. Людині властиве позитивне ставлення до результатів своєї роботи. Заняття *рукодільям* приваблюють дітей результатами праці.

Декоративне прикладне мистецтво різних народів віками не втрачає своїх традицій та є одним із проявів національної культури.

Залучення підростаючого покоління до різних видів прикладного мистецтва, пов'язаного із ручними роботами, можна вважати значною часткою трудового навчання і виховання дітей.

З багатьма видами рукодільної творчості учні знайомляться на уроках *трудового навчання* – це обробка текстильних матеріалів, а на позакласних заняттях з рукоділля знання ці значно розширюються.

Дана *програма гуртка рукоділля* передбачає чотири основні розділи, що поділені на окремі теми. У деяких розділах пропонується виготовлення виробів однієї назви, але зовсім різних по техніці виконання, що дає учням більший простір для виявлення творчих нахилів та розширення політехнічного світогляду учнів.

Програма розрахована на те, що вироби, які будуть виготовлятися, можуть бути і сувеніром, і подарунком до *основних свят у році – Нового року, Великодня, 8-го Березня*.

Досвід показує, що в гуртку люблять займатися не тільки дівчатка, але й хлопчики. Зацікавити хлопчиків роботою можна відповідним підбором виробів.

У гуртку, зазвичай, займаються 12-15 учнів, що дозволяє широко використовувати індивідуальний інструктаж, при якому навчання новим складним навичкам ведеться досить успішно.

Заняття варто проводити 1-2 рази в тиждень, тривалістю 1-2 години.

Програма розрахована на учнів 6-9 класів.

Рекомендую перед початком роботи ознайомити дітей із експозицією виставки, де представлені пропоновані вироби. Вона наочно продемонструє дітям те, чим вони будуть займатися в гуртку.

Виставку необхідно організувати і після закінчення роботи гуртка, відібравши, звичайно, кращі роботи і ті, які показують самостійне мислення і творчу ініціативу дитини.

Про виставку учнів слід попередити заздалегідь. Це активізує їх діяльність, настроює на більш ретельну роботу.

Основні завдання гуртка:

- виховання поваги до ремесел та результатів своєї праці і праці своїх товаришів;
- розвиток політехнічної підготовки учнів до праці;
- практична підготовка учнів до продуктивної праці;
- розвиток естетичних та художніх смаків;
- вироблення вмień та навичок для подальшого життя, задоволення результатами своєї праці;
- формування спостережливості, просторової уяви, відчуття пропорції, логічної пам'яті, зосередженості, кмітливості, фантазії, охайності.

ОРІЄНТОВНЕ ПЛАНУВАННЯ
 роботи гуртка „Фантазери”
 (трудове навчання та художні ремесла)

Номер заняття	Тема занять	К-сть годин	При-мітки
	<u>1.Розділ. Робота з папером .</u>		
1.	Відомості про інструменти і матеріали, які використовуються при роботі з картоном і папером.	1 год.	
	Виготовлення закладок для книг методом аплікації. Стилiзація малюнка. Підбір кольорової гами.	2 год.	
2.	Виготовлення виробів у стилі „оригамі”. Історія виникнення стилю, основні прийоми виготовлення виробів. Матеріали та інструменти, що використовуються. Виконання листівки .	3 год.	
3.	Об’ємні вироби у стилі „оригамі”.	2 год.	
4.	Виготовлення квітки – тюльпана.	1 год.	
5.	Виготовлення квітки – шару (робота може використовуватися індивідуально або колективно).	3 год.	
6.	Витинанка - як вид українського національного прикладного мистецтва. Історичні відомості про витинанку. Види витинанок. Види симетрії. Організація робочого місця . Добір малюнка для витинанки та перенесення на папір. Вирізування витинанки та наклеювання її на картон основи .	2 год.	
7.	Технологія виготовлення витинанки у смужці. Спосіб складання смужки. Вісь симетрії в смужці . Рапорт, з’єднання елементів рапорту в смужці. Закладка. Новорічна гірлянда. Смужка для оформлення книжкової полицки .	2 год.	
8.	Народні символи у витинанці . Символи та обереги дому. Півень - як символ захисту оселі та домашнього вогнища . Технологія виготовлення витинанки „ Півні ”.	2 год.	

9.	„Вазон” – символ роду, дерево життя. Зображення вазона на весільних рушниках, картинках, давньому хатньому розписі. Технологія виготовлення витинанки „Вазон”. Добір малюнка та виготовлення сувеніра – картини. Робота для виставки .	4 год.	
10.	Пап’є – маше. Інструменти та матеріали, що використовуються для виготовлення Пап’є – маше. Правила безпечної роботи. Організація робочого місця. Вибір виробу для виготовлення. Підготовка форми для виготовлення маски (ліплення пластиліном).	2 год.	
11.	Виготовлення маски пап’є – маше. Технологія виготовлення виробу. Знайомство із зразками виробів, що виконуються. Варіанти виготовлення масок.	2 год.	
12.	Технологія виготовлення маски пап’є – маше. Підготовка (грунтування) маски, розпис, завершальна обробка маски .	2 год.	
13.	Виготовлення ялинкових прикрас. Технологія виготовлення ребристих (об’ємних) іграшок. Підбір матеріалів та інструментів для роботи. Охорона праці та організація робочого місця. Технологія виготовлення гірлянд, сніжинок.	2 год.	
14.	<u>II. Розділ. Обробка волокнистих матеріалів</u> Технологія обробки волокнистих матеріалів. Інструменти , пристосування та матеріали, що використовуються при обробці. Технологія виготовлення футляра для швейних інструментів. підбір матеріалів, розкрій, виготовлення.	2 год.	
15.	Технологія виконання сумочки – мішечка з круглим дном. Розкрій, пошиття, оздоблення (способи оздоблення торбинки).	2 год.	
16.	Технологія виконання аплікації на тканині. Виготовлення рукавички – прихватки для кухні. Оздоблення рукавички аплікацією. Підбір малюнка для аплікації, вибір тканини, оздоблювальних матеріалів.	2 год.	
17.	Технологія виконання аплікації з волокнистих матеріалів на об’ємних та жорстких формах. Виготовлення підставки	2 год.	

	під ручки, олівці тощо на основі жерстяної, алюмінієвої коробки. Інструменти, пристосування та матеріали. Підбір матеріалів для оздоблення.		
18.	Українська народна іграшка . Виготовлення ляльок з ниток. Інструменти .Матеріали, що використовуються при виготовленні. Оздоблення іграшки. Виготовлення китиці та помпона.	2 год.	
19.	Технологія виготовлення ляльок із тканинних валиків. Оздоблення іграшки. Виготовлення лялькового одягу. Стилзація одягу під український національний костюм.	2 год.	
<u>Ш. Розділ. Технологія виготовлення виробів із бісеру .</u>			
20.	Технологія роботи з бісером. Інструменти, пристосування, матеріали при роботі з бісером. Організація робочого місця для роботи з бісером. Охорона праці. Виконання ланцюжка простими техніками плетіння. Підбір бісеру.	2 год.	
21.	Технологія виконання бісерної сітки, технологія мозаїчного плетіння. Виготовлення браслета.	2 год.	
22.	Виготовлення рамки для фото. Заготовка шаблону для рамки. Підбір малюнка, бісеру для виконання орнаменту.	2 год.	
23.	Виготовлення бісерної писанки . Інструменти і пристосування для роботи. Особливості підготовки яйця до обробки. Технологія виконання писанки.	4 год.	
24.	Технологія виконання елементів квітів з бісеру. Виконання пелюстки. Підбір інструментів і матеріалів. Формування квітки.	2 год.	
25.	Виготовлення композиції „Весняні квіти – чудо-квіти”. Виконання елементів композиції. Створення композиції.	4 год.	
26.	Виготовлення рамки для фото у стилі „графіті”. Підготовка інструментів, матеріалів, пристосувань. Підбір ниток, картону, вирізання та розмічання шаблону. Технологія виконання рамки.	2 год.	

<u>ІУ. Розділ .Українська народна вишивка.</u>		
27.	Українська народна вишивка. Інструменти, матеріали, що використовуються при вишиванні. Шви, що використовуються для виконання вишивки .	2 год.
28.	Оформлення серветки, рушника обраною технікою вишивання. Організація робочого місця при виконанні вишивки.	4 год.
29.	Підготовка до проведення підсумкової виставки.	2 год.
Всього:		68 годин

Соколюк Василь Миколайович
Вчитель трудового навчання
Колінковецького
навчально-виховного комплексу,
спеціаліст I категорії

Художня обробка деревини

У наш час декоративно-ужиткове мистецтво відроджується. З кожним роком збільшується кількість учнів, зацікавлених у тому, щоб навчитися якогось народного ремесла.

Програма гуртка «Художня обробка деревини» (старовинні стилі) охоплює різні напрями роботи з деревиною, вчить дітей самостійно створювати вироби з деревини, користуватися кресленнями й самим складати їх, розвиває естетичні смаки, уважність, терплячість у роботі, почуття колективізму.

На заняттях гуртка учні зі звичайного дерева виготовляють та оздоблюють меблі, сувеніри, предмети вжитку.

Протягом навчального року вихованці проводять тематичні виставки до різних свят, організовують ярмарки.

На підставі вищезазначеного вважаємо, що представлена програма гуртка «Художня обробка деревини» (старовинні стилі) має практичне значення, відповідає вимогам, підтверджує тематичне планування.

Пояснювальна записка

Вироби з деревини буковинських умільців обійшли увесь світ. Українські чоловіки завжди дбали про красу і оригінальність свого житла, побутових речей. У наш час декоративно-ужиткове мистецтво відроджується. З кожним роком збільшується кількість учнів, зацікавлених у тому, щоб навчитися якогось народного ремесла.

У сучасних умовах особливого значення набуває проблема всебічного творчого розвитку молоді. Роль для розв'язання цієї проблеми належить трудовому навчанню (технічним видам праці).

Мета даного гуртка – формувати технологічно освічену особистість, підготовлену до життя і активної трудової діяльності та відновлення національних традицій в сучасному житті.

Програма гуртка «Художня обробка деревини» дозволить дітям зі звичайного дерева виготовляти та оздоблювати меблі, сувеніри, предмети вжитку. Засвоївши прийоми роботи по різьбленню художніх виробів, підлітки зможуть оздоблювати свої кімнати, квартири, цілі будинки. Програма охоплює різні напрямки роботи з деревиною і розрахована на дітей 14 – 15 років, наповнюваність груп – 10-15 осіб, оскільки доводиться багато працювати індивідуально. Заняття проводиться 2 рази на тиждень.

Мета програми – навчити дітей самостійно створювати вироби з дерева, користуватися кресленнями й самим складати їх, розвивати естетичні смаки, уважність, терплячість у роботі, почуття колективізму. Під час заняття діти, яким легше дається засвоєння практичних навичок, допомагають іншим дітям.

Основні завдання:

- Активізувати пізнавальну та самостійну пізнавальну діяльність.
- Розвивати технічні здібності та творче мислення.
- Формувати вміння працювати в колективі при виконанні індивідуальних та колективних робіт.
- Орієнтувати на свідомий вибір професії.

Слід обов'язково залучати дітей до суспільно корисних та комерційних справ (виготовлення виробів для виставочного фонду, сувенірів на продаж).

Підведення підсумків роботи проводиться в кінці навчального року (виставки, підсумкові заняття). Протягом року також бажано проводити тематичні виставки до різних свят – 8 Березня, Дня матері, можна організувати Різдвяний ярмарок тощо.

Прогнозований результат

Вихованці повинні знати:

- Як організувати робоче місце.
- Назви ручних електричних інструментів та правила безпечної роботи з ними.
- Історію виникнення та розвиток форм і типів меблів.
- Типи різців та правила роботи з ними.

Вихованці повинні вміти:

- Розрізняти види деревини, виділяти суттєві ознаки, правильно користуватися інструментами та пристосуваннями.
- Розробляти композиції виробів.
- Виготовляти та оздоблювати вироби з дерева.

№	Тема і зміст заняття	Мета заняття	Міжпредметні зв'язки	Об'єкт праці учнів	Обладнання, інструменти та матеріали	Наочні посібники та документація
1	<p>Вступне заняття. Історія виникнення та розвиток декоративно-прикладного мистецтва і традиційних народних промислів в Україні. Історичний розвиток форм і типів меблів. Навчальна екскурсія в музей народно-прикладного мистецтва. Характеристика основних видів декоративно-ужиткового мистецтва. Місце, мета і завдання художньої обробки деревини в духовній і матеріальній культурі суспільства. Типологія меблів. Витоки. Стили та періоди розвитку форм меблів.</p>	<p>Навчальна - формувати такі поняття, як характеристика основних видів декоративно-ужиткового мистецтва. Типологія меблів. Витоки, стилі та періоди розвитку форм меблів. Розвиваюча - розвивати в учнів мистецький кругозір в духовній і матеріальній культурі суспільства. Виховна – виховувати в учнів любов до декоративно-прикладного мистецтва. культуру поведінки, бережне ставлення до чужого матеріального майна.</p>	Народознавство. історія України.	Вивчення стилів та періодів розвитку окремих типів і форм меблів.		Плакат „Періодизація стилів”. Фотографії. Художні вироби з деревини.

2	<p>Навчальна екскурсія в музей народно-прикладного мистецтва. Ознайомлення з експозицією, фондом музею. Детальніше вивчення основних елементів та мотивів природного рельєфного різьблення, які є присутні в основі оздоби меблів.</p>	<p>Навчальна - ознайомити учнів з експозицією, фондом музею. Детальніше вивчити основні елементи та мотиви прорізного рельєфного різьблення. Розвиваюча – розвивати в учнів мистецький кругозір у духовній і матеріальній культурі суспільства. Виховна – виховувати в учнів любов до декоративно-прикладного мистецтва, культуру поведінки, бережне ставлення до чужого матеріального майна.</p>	<p>Народознавство. Історія України.</p>	<p>Ознайомлення з художніми виробами, оздобленими прорізними рельєфним різьбленням.</p>		<p>Художні вироби з деревини, оздоблені прорізними рельєфним різьбленням</p>
3	<p>Основи композиції. Система композиційних закономірностей. Загальні ергономічні вимоги до меблів. Формотворчі техніки в художній деревообробці. Поняття композиції у декоративно-</p>	<p>Навчальна - сформувати такі поняття, як композиція в декоративно-ужитковому мистецтві: класифікація композиційних структур; головні композиційні закони; композиційні прийоми; засоби</p>	<p>Ергономіка, образотворче мистецтво.</p>		<p>Таблиця "Основи композицій": Роздатковий матеріал: фотографії, малюнки, художні вироби з деревини.</p>	

<p>ужитковому мистецтві. Класифікація композиційних структур. Головні композиційні закони (традиції, тектоніки, цілісності, масштабу, пропорційності, контрасту). Композиційні прийоми (ритм, симетрія, асиметрія, статика, динаміка). Засоби виразності (фактура, текстура, колір, графічність, пластичність, ажурність). Семантичні засоби (метафора, символ, алегорія, емблема). Особливості композиційного укладу елементів.</p>	<p>виразності; семантичні засоби Розвиваюча – розвивати в учнів творчу уяву. Виховна – виховувати в учнів любов до прекрасного в матеріальній культурі суспільства.</p>				
<p>4 Загальні ергономічні вимоги до меблів. Формотворчі техніки в художній деревообробці. Особливості композиційного укладу елементів і мотивів в орнамент. Закономірності сприйняття і</p>	<p>Навчальна - сформувати такі поняття, як особливості композиційного укладу; елементів і мотивів в орнаменті; методика аналізу творів народного мистецтва; анатомо-біомеханічні і антропометричні</p>	<p>Ергономіка, образотворче мистецтво.</p>	<p>Розробка орнаментальної композиції на виріб.</p>		<p>Таблиці: "Анатомо-біомеханічні характеристики людини", "Антропометричні характеристики людини". Художні вироби з деревини.</p>

<p>методика аналізу творів народного мистецтва. Анатомо-біомеханічні характеристики людини. Антропометричні характеристики. Формотворчі техніки в художній обробці деревини, їх особливості та характеристика (вирізування, видовбування, виточування, бондарство, столярство)</p> <p>Практична робота. Аналіз творів народного мистецтва. Розробка орнаментальної композиції на виріб.</p>	<p>характеристики людини; формотворчі техніки в художній обробці деревини.</p> <p>Розвиваюча - сприяти розвитку в учнів здатності до аналізу і синтезу, важливим духовним операціям, що використовуються в інтелектуальній діяльності людини.</p> <p>Виховна - сприяти вихованню в учнів культури поведінки, бережного ставлення до матеріального майна.</p>				
<p>5 Матеріал, інструмент та ручні електромеханічні пристрої, що застосовуються під час виготовлення та різьблення художніх виробів. Декоративно-захисне спорядження виробів з дерева. Лакополітурні матеріали.</p>	<p>Навчальна - сформулювати такі поняття, як заготівля і сушіння деревини, підбір матеріалу: види різців для різання деревини та матеріали для їх виготовлення: види ручних електроінструментів. їх будова, принцип дії, налагодження.</p>	<p>Трудове навчання, фізика, математика.</p>		<p>Зразки деревини (липа, осика, береза, горіх, бук, ясен, дуб та ін.). Види різців (прямі, косі, півкруглі, вибрані та ін.). Види ручних електроінструментів.</p>	<p>Плакати: "Види різців". "Види ручних електроінструментів"</p> <p>Роздатковий матеріал по будові ручних електроінструментів.</p>

<p>Технологічні особливості прорізного рельєфного різьблення. Технологічний процес виготовлення художніх виробів (меблів) Заготівля і сушіння деревини (липа, осика, береза, горіх, бук, ясен, дуб та ін.) та підбір матеріалу для художніх виробів Види різців для різьблення деревини (прямі, косі, півкруглі, вибрані та ін.) та матеріал для їх виготовлення. Види ручних електромеханічних інструментів. Будова інструментів та принцип роботи. Налагодження. Прийоми роботи.</p> <p>Практична робота. Підбір та заготівля матеріалу.</p>	<p>Прийоми роботи. Розвиваюча - сприяти розвитку в учнів чіткості, уважності, просторового мислення, точності, акуратності. Виховна - сприяти вихованню в учнів культури поведінки, бережного ставлення до інструментів та матеріалів.</p>			<p>тів (диск-ва пила, електролобзик, електрофреза, електродолото, електродрель, шліфмашина та ін).</p>	
<p>б Особливості прорізного рельєфного різьблення. Технологічна послідовність та основні прийоми виконання</p>	<p>Навчальна - сформувані такі поняття, як особливості прорізного рельєфного різьблення, технологічна послідовність та</p>	<p>Трудове навчання. фізика. креслення.</p>	<p>Накладні елементи на художні вироби.</p>	<p>Столярний верстат, рубанок, ножівка, лобзик, різні інструменти для різьблення.</p>	<p>Плакат "Прорізне рельєфне різьблення". Зразки накладних елементів для на художні вироби.</p>

	<p>елементів прорізного рельєфного різьблення.</p> <p>Практична робота</p> <p>Виконання тренувальних вправ з використанням елементів прорізного рельєфного різьблення.</p>	<p>основні прийоми виконання елементів прорізного рельєфного різьблення.</p> <p>Розвиваюча - сприяти розвитку в учнів здатності до аналізу та синтезу, операцій, що використовуються в інтелектуальній діяльності людини.</p> <p>Виховна - сприяти вихованню в учнів культури поведінки, бережного ставлення до чужого матеріального майна.</p>			<p>ручний електро-лобзик, столик для лобзика.</p>	
7	<p>Характеристика лакополітурних матеріалів і способів нанесення їх на поверхню.</p> <p>Послідовність підготовки та опорядження декоративно-ужиткових виробів з дерева: шліфування, вибілювання, знесмолювання.</p> <p>Ґрунтування, шпатлювання, тонування, лакування, полірування.</p>	<p>Навчальна – сформувати в учнів такі поняття, як характеристика лакополітурних матеріалів і способів нанесення їх на поверхню: послідовність підготовки та опорядження виробів з дерева.</p> <p>Розвиваюча – розвивати в учнів здатність до аналізу та синтезу, просторове мислення.</p> <p>Виховна - сприяти</p>	<p>Фізика, хімія. трудове навчання.</p>		<p>Лаки. барвники. Їх різновиди. Ручний фарбопульт, щітки, тампони, шпатель, шпатлівка.</p>	<p>Таблиця "Характеристика лакополітурних матеріалів"</p>

	Практична робота Оздоблення елементів виробу.	вихованню в учнів культури поведінки, бережного ставлення до чужого матеріального майна.				
8	Основні відомості про конструювання. Конструкційні елементи та частини художніх виробів (меблі). Відомості про технологічну документацію. Технологічна карта, її зміст і призначення. Аналіз ескізів і креслень на виконання художніх виробів (меблів). Поняття про технологічний процес виготовлення виробу (меблів).	Навчальна – сформулювати в учнів такі поняття, як відомості про конструювання, конструкційні елементи та частини художніх виробів, технологічна карта, її зміст і призначення, технологічний процес виготовлення виробу. Розвиваюча - розвивати технічне мислення, творчу уяву, точність, акуратність. Виховна – виховувати в учнів культуру поведінки, бережного ставлення до матеріального майна.	Ергономіка, креслення, трудове навчання.			Зразок технологічної карти на виріб, ескізу, креслення.
9	Виготовлення та оздоблення комплексного виробу з деревини на вибір учня. Проектування виробу (складання	Навчальна - навчити правильно розробляти орнаментальну композицію на виріб Розвиваюча - сприяти розвит-	Креслення, трудове навчання.	Розробка орнаментальної композиції на виріб.		Плакат "Елементи та мотиви прорізного рельєфного різьблення".

	технологічної документації з врахуванням форми та функціонального призначення). Практична робота Розробка орнаментальної композиції на виріб із застосуванням елементів та мотивів прорізного рельєфного різьблення.	ку здатності до аналізу і синтезу, здатності до комбінування; розвивати чіткість, уважність, просторове мислення, точність, акуратність Виховна – виховувати в учнів культуру поведінки, бережного ставлення до матеріального майна.				
10	Складання технологічної карти на виготовлення виробу.	Навчальна - навчити учнів складати технологічну карту на вкріб Розвиваюча – розвивати в учнів просторове мислення, уважність, точність, акуратність. Виховна - виховувати культуру поведінки, бережливе ставлення до матеріального майна.	Креслення. Трудове навчання.	Складання технологічної карти.	Столярний верстат, креслярський папір, готувальня, олівець, лінійка, гумка.	Зразок технологічної карти.
11	Виготовлення та оздоблення комплексного виробу. Практична робота Виготовлення шаблону елементів з використанням	Навчальна - навчити учнів виготовляти шаблон елементів з використанням прорізного рельєфного різьблення з цупкого паперу чи картону.	Креслення, трудове навчання.	Виготовлення шаблону на виріб із цупкого паперу.	Столярний верстат, цупкий папір або картон, копіювальний папір, олівець, кнопки, ножиці.	Зразок виготовленого шаблону.

	прорізного рельєфного різьблення з цупкого паперу чи картону.	Розвиваюча – розвивати в учнів просторове мислення, уважність, точність, акуратність. Виховна - виховувати культуру поведінки, бережливого ставлення до матеріального майна.				
12	Виготовлення та оздоблення комплексного виробу Практична робота. Підбір матеріалу (заготовок). Підготовка робочої поверхні. Стругання базових поверхонь.	Навчальна - навчити учнів підбирати матеріал (заготовки) для свого виробу, а також підготувати робочу поверхню до стругання базових поверхонь. Розвиваюча – розвивати в учнів просторове мислення, уважність, точність, акуратність. Виховна - виховувати культуру поведінки, бережливе ставлення до інструментів.	Трудове навчання.	Підбір матеріалу та підготовка робочої поверхні.	Столярні верстати, рубанок, ножівка, ручний електро-рубанок.	Зразок струганих заготовок.
13	Виготовлення та оздоблення комплексного виробу. Практична робота Прорізування	Навчальна - навчити учнів прорізувати контури елементів за допомогою ручного електролобзика	Трудове навчання.	Прорізування контурів елементів.	Столярний верстат, струбцини, столик для лобзика, ручний електро-	Плакат "Прорізування контурів накладних елементів".

	контурів елементів за допомогою ручного електролобзика та ручного лобзика	та ручного лобзика. Розвиваюча – розвивати в учнів просторове мислення, уважність, точність, акуратність Виховна - виховувати культуру поведінки, бережливе ставлення до інструментів.			лобзик.	
14	Виготовлення та оздоблення комплексного виробу. Практична робота Вирізування елементів за допомогою різців для дерева.	Навчальна - навчити учнів вирізувати елементи за допомогою різців для дерева. Розвиваюча - розвивати в учнів просторове мислення, уважність, точність, акуратність. Виховна - виховувати культуру поведінки, бережливе ставлення до інструментів.	Фізика, креслення, трудове навчання.	Вирізування накладних елементів.	Столярний верстат, струбцини, різці для дерева.	Плакат „Вирізування елементів за допомогою різьбярського інструменту”.
15	Виготовлення та оздоблення комплексного виробу. Практична робота. Кінцеве декоративно-захисне опорядження: шліфування, вибілювання,	Навчальна - навчити учнів опоряджувати виріб та декоративно оздоблювати: шліфувати, вибілювати, знесмолювати, ґрунтувати, шпаклювати, тонувати, воци-	Хімія, трудове навчання.	Кінцеве оздоблення виробу.	Столярний верстат, лаки, барвник, клей, фарбопульт.	Плакат "Опорядження виробів"

<p>знесмолювання, Грунтування, шпаклювання, тонування, вошіння, лакування, полірування.</p>	<p>ти, лакувати, полірувати. Розвиваюча – розвивати в учнів просто- рове мислення, уважність, точність, акуратність. Виховна - виховувати культуру поведінки, бережливе ставлення до інструментів.</p>				
<p>16 Виставка та захист своїх робіт.</p>					

Яковець Зіна Олексіївна,
вчитель Колінковецького навчально-
виховного комплексу,
вчитель вищої категорії,
старший вчитель.

«Рукоділья»

Декоративно-ужиткове мистецтво стає справою, яка відповідає вподобанням та потребам людства. В план роботи гуртка «Рукоділья» входять: історичні відомості народної вишивки, основи композиції, мотиви і технології виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Завдання програми полягає в тому, щоб відроджувати і розвивати традиції народної вишивки, в'язання гачком, спицями, нанизування бісеру.

На підставі вищезазначеного вважаємо, що представлена програма гуртка «Рукоділья» має практичне значення, відповідає вимогам, підтверджує тематичне планування.

Гурток «Рукоділья»

Пояснювальна записка

Мета та завдання роботи гуртка «Рукоділья».

- **Ознайомити** учнів з різними видами українського мистецтва, з особливостями української вишивки різних регіонів, в'язанням гачком, спицями, бісером.
- **Сформувати** навички вишивання різними видами технік «косий хрестик», «прямий хрестик», гладь вільна з настилом і без настилу, однібічна, художня, штапівка, занизування, мережками: «одинарний прутик», «подвійний прутик», «роздільний прутик», «стовпчик», «гречка»; із способами кріплення бісеру до тканини у техніці «хрестиком», вертикальними та горизонтальними рядами швом «уперед голкою», «назад голкою» та «напівхрест»; з технікою в'язання спицями і гачком за тестом, вчити користуватися записом в'язок і виконувати їх, зацікавити учнів в'язанням різних виробів; уявлення про традиції й культуру українського народу, народні ремесла через відвідування виставок і зустрічі з народними майстрами декоративно-ужиткового мистецтва.
- **Виховувати** наполегливість, охайність, художній смак, прагнення досягти хороших результатів; ознайомлювати гуртківців із звичаями і традиціями українського народу та прищеплювати любов до національної культури, народної творчості.

У програму входять такі види рукоділья: вишивання, мережка, бісер, в'язання гачком, спицями.

Тематичний план програми розрахований на 140 годин (70 робочих тижнів) – 2 години на тиждень для учнів 6-9 класів у два роки навчання. У програмі передбачено 4 години на захист творчого проекту. Теми гурткового

заняття складаються з теоретичної частини та практичної роботи за вказаною темою.

Під час заняття за темою «Вишивка, мережка, бісерне нанизування» **учень:**

- **дотримується** правил безпечної праці, організації робочого місця, санітарно-гігієнічних вимог;
- **називає** обладнання та інструменти для вишивання;
- **характеризує** особливості виробів в українських національних традиціях;
- **розпізнає** кольоросполучення у народній вишивці, поєднання кольорів у нанизуванні бісерного рукоділля;
- **розробляє** композиції виробів українських народних вишивок;
- **виконує** композиції виробів:
 - ✚ хрестиковими швами: «півхрестик», «косий хрестик», «болгарський», «ретьязь»;
 - ✚ лічильними швами: гладь вільна з настилом і без настилу, штапівка, занизування, однобічною гладдю;
 - ✚ наскрізними лічильними швами мережки: «одинарний прутик», «подвійний прутик», «роздільний», «козлик», «стовпчик», «гречка».

**Зміст програми
Перший рік навчання
Орієнтований тематичний план**

№ з/п	Тема	Кількість занять		
		всього	теорет.	практ.
1	Вступне заняття	2	1	1
2	Історичні відомості про вишивку. Екскурсія до виставкової зали історико-краєзнавчого музею Колінковецького НВК	2	1	1
3	Основи композиції вишивки	2	1	1
4	Мотиви українських народних вишивок. Зустріч із народними майстрами (вишивальницями) м. Хотина	2	1	1
5	Підготовка до вишивання. Види ручних швів. Початкові шви: декоративні, тамбурні, хрестикові, лічильні.	20	2	18
6	Види швів народного вишивання. Наскрізні лічильні шви. Мережки. Мережка «одинарний прутик», «подвійний прутик», «роздільний прутик» або «черв'ячок», «козлик», подвійна переплетена мережка, мережка з квадратиком, мережка «Шабак», «Стовпчик», «Гречка».	22	2	20

7	Види народних прикрас з бісеру різними техніками: селянки, квіточки, ланцюжка, мозаїки.	18	2	16
8	Захист творчого проекту	2	2	-
Всього		70	12	58

1. Вступ. Ознайомлення з планом роботи гуртка, метою, змістом.

Правила безпечної праці та особистої гігієни.

Обладнання та інструменти для вишивання.

Практична робота. Ознайомлення з обладнанням і інструментами для вишивання.

2. Історичні відомості про вишивку.

Українська вишивка Київщини, Полтавщини, Чернігівщини, Вінниччини, Полісся, Поділля, Прикарпаття, Буковини.

Практична робота. Ознайомлення із зразками української вишивки різних регіонів.

3. Основи композиції вишивки.

Кольоросполучення у народній вишивці. Значення кольору. Кольорове коло. Тепла і холодна гама кольорів у вишивці.

Практична робота. Ознайомлення із старовинними вишивками українського народу в поєднанні кольоросполучення.

4. Мотиви українських народних вишивок.

Поняття про орнамент. Рослини і геометричні орнаменти. Поняття про стилізацію в рослинному орнаменті. Поняття про композицію орнаментів. Створення нескладної композиції рослинного візерунка.

Практична робота. Виконання нескладної композиції рослинного візерунка.

5. Підготовка до вишивання.

Переведення малюнка на тканину. Початок вишивання. Техніки вишивання. **Початкові вишивальні шви:** шов «уперед голку», «назад голку». **Декоративні шви:** стебловий шов. **Тамбурні шви:** «ланцюжок», «ялинка», «козлик», «петельний». **Хрестикові шви:** «півхрест», «косий хрест», «прямий хрест», подвійний або «болгарський», «ретязь». **Лічильні шви:** гладь вільна без настилу, гладь вільна з настилом, полтавська гладь, художня гладь, штапівка, занизування, однібічна гладь (Володимирські шви, квіточки), стеблинка, листочок, вісімка, атласна гладь.

Практична робота. Виконання різновидів швів.

6. Види швів народного вишивання. Історія розвитку українського вишивання. Мережки.

Наскрізнi лічильні шви. Техніка вишивання. **Мережки:** «одинарний прутик», «подвійний прутик», «роздільний», або «черв'ячок», «козлик», подвійна перешлетена мережка, мережка з квадратами, мережка «шабак», «стовпчик», «гречка».

Практична робота. Виконання мережок, наскрізних лічильних швів.

7. Види народних прикрас із бісеру різними техніками.

Історичні відомості про виробництво бісеру. Інструменти, матеріали, приладдя та їх застосування для виготовлення виробів з бісеру. Композиція особливості бісерного рукоділля, поєднання кольорів у нанизуванні; різноманітність технік і технологій, виготовлення виробів з бісеру, вимоги до готових виробів, санітарно-гігієнічні вимоги, правила безпечної праці та організації робочого місця.

Види народних прикрас з бісеру: намисто, гerdани, браслети, комірці, ланцюжки.

Поняття про візерунок, орнамент, композицію у виробках з бісеру. Читання схем нескладних виробів з бісеру. Технологія виготовлення виробів з бісеру.

Практична робота. Виготовлення виробів з бісеру різними техніками.

8. Захист творчого проекту.

Під час заняття за темою в'язання гачком і спицями **учень:**

- характеризує народні традиції в оформленні виробів, в'язаних гачком і спицями;
- виконує основні елементи в'язання спицями й гачком, рівномірне й нерівномірне збільшення і зменшення ширини в'язаного полотна;
- розраховує кількість елементів в'язання деталей виробів за зразками й кресленнями;
- застосовує вертикальний трикотажний шов для з'єднання деталей;
- в'яже виріб спицями й гачком за схемами й кресленнями;
- дотримується правил безпечної праці, організації робочого місця та санітарно-гігієнічних вимог під час в'язання спицями й гачком.

Зміст програми Другий рік навчання Орієнтовний тематичний план

№ з/п	Тема	Кількість занять		
		всього	теорет.	практ.
1	Вступне заняття	2	1	1
2	Короткі історичні відомості про в'язання гачком	2	1	1
3	Основи композиції виробів, в'язаних гачком	2	1	1
4	Основні прийоми в'язання гачком	2	1	1
5	Технологія в'язання основних елементів	2	1	1
6	В'язання узорів за схемами	2	1	1
7	В'язання деталей у формі квадрата, трикутника, круга	6	1	5
8	В'язання плоских ажурних виробів	4	2	2
9	В'язання виробу по колу	6	2	4

10	Короткі історичні відомості про в'язання спицями	2	1	1
11	В'язання лицьової та виворотної петель	2	1	1
12	В'язки на основі лицьових та виворотніх петель	6	1	5
13	В'язання виробів з убавлянням та прибавлянням петель	10	2	8
14	Ажурні в'язки	10	2	8
15	В'язання орнаментів	10	2	8
16	Захист творчого проекту	2	2	-
Всього		70	22	48

1. Вступ. Ознайомлення з планом роботи гуртка, метою, змістом.

Правила безпечної праці та особистої гігієни.

Обладнання та інструменти для в'язання гачком.

Практична робота. Ознайомлення з обладнанням і інструментами для в'язання гачком.

2. Короткі історичні відомості про в'язання гачком.

Практична робота. Ознайомлення із зразками в'язаних гачком.

3. Основи композиції виробів в'язаних гачком.

В'язання як вид декоративно-прикладного мистецтва.

Вироби в'язані гачком. Використання їх у побуті, сучасні напрями оформлення виробів.

Кольорова гамма

Види орнаментів.

Практична робота. Ознайомлення із зразками, в'язаними гачком. Вибір виробу для виготовлення.

4. Основні прийоми в'язання гачком.

Положення рук і пальців під час роботи гачком. Умовні позначення елементів в'язання у схемах.

Пров'язування першої петлі.

Практична робота. В'язання ланцюжка.

5. Технологія в'язання основних елементів півстовпчика.

Півстовпчик з накидом; стовпчик з накидом, стовпчик з двома накидами, пишній стовпчик, «листочок». Додавання стовпчиків, зменшення стовпчиків.

Практична робота. Пров'язування стовпчиків різноманітної побудови.

6. В'язання узорів за схемами.

Послідовність в'язання узору за допомогою умовних позначень.

- Умовні позначення в схемах для в'язання гачком.
- Послідовність в'язання узору із стовпчиків без накиду і повітряних петель.
- Послідовність в'язання узору із стовпчиків з накидом.
- Послідовність в'язання узору у вигляді «черепашок».

Практична робота. Читання та складання схем.

7. В'язання деталей у формі квадрата, трикутника, круга.

Узори шільного й ажурного в'язання. Схематичне зображення узорів.

Правила в'язання у формі квадрата, трикутника, круга. Вибір узору.

Технологія в'язання прихватки.

Розрахунок кількості петель.

Практична робота. В'язання прихватки, пов'язки для волосся.

8. В'язання плоских ажурних виробів.

Схематичне зображення узорів. Технологія в'язання ажурних серветок.

Правила в'язання полотна у формі круга.

Практична робота. В'язання ажурної серветки, мережив комірців. Обробка ажурних виробів.

9. В'язання виробів по колу.

Модні тенденції, їх оформлення (кольорова гамма, матеріали, орнаментальне рішення, види оздоблень). Зняття мірок та побудова креслень шапочки, рукавиць.

Технологія в'язання шапочки, рукавиць. Оздоблення виробу. Кінцева обробка. Прання, прасування.

Практична робота. В'язання шапочки, рукавиць.

10. Короткі історичні відомості про в'язання спицями.

Інструменти й матеріали для в'язання спицями. Правила безпечної роботи зі спицями.

Набирання петель початкового ряду.

Практична робота. Набирання петель початкового ряду.

11. В'язання лицьової та виворотної петель.

Хусткова і панчішна в'язка. Закривання петель останнього ряду.

В'язання за схемами. Рапорт узору. Умовні позначення на схемах для в'язання.

Практична робота. В'язання хусткової і панчішної в'язки.

12. В'язки на основі лицьових та виворітних петель.

Поперечні смуги, плутанка, шахівка, діагональ.

Накиди: прямий накид, зворотній накид.

Резинки: англійська, напіванглійська.

Практична робота. В'язання шарфа. Оздоблення краю виробу китичками.

13. В'язання виробів із убавлянням та прибавлянням петель.

Вив'язування петлі з протяжки між петлями. Вив'язування двох петель з однієї.

Повітряна петля.

Пров'язування двох лицьових петель разом лицьовою петлею (на задні і передні стінки виробу).

Практична робота. В'язання виробів із убавлянням та прибавлянням петель.

14. Ажурні в'язки:

Сітка, горбики, квіточки. Використання ажурних в'язок. Схеми ажурних в'язок. Зразки виробів.

Практична робота. В'язання ажурних в'язок: сітка, горбики, квіточки.

15. В'язання орнаментів.

Схеми для в'язання орнаментів. Орнаментна в'язка.

Джгут, косичка. В'язання п'ятьма спицями.

Технологія в'язання п'ятьма спицями.

В'язання шарпеток.

Практична робота. В'язання джгута, косички (шарпеток).

16. Захист творчого проекту.

Список рекомендованої літератури,
яка допоможе вчителю під час проведення гурткової роботи

1. Денисенко Л.І. Азбука домашнього господарювання. – К.: АСК, 2003.
2. Гура Л.П., Жоголь Л.Є. Прикрась свій дім. – К.: Техніка, 2003.
3. Воронєцька І.В. Рукоділля в школі. – К.: АВДі, 1998.
4. Могилєвська С. Ця книжка для вас, дівчатка!. – К.: Веселка, 1987.
5. Чижик Т.Б. Самоучитель по в'язанню. – Р-Д, 2003.
6. Булгар Я. Азбука вязания. – Х. 2006
7. Крейн С.А. В'язання спицями. К. 1974.

Соколюк Ірина Володимирівна.
Керівник гуртка Колінковецького
навчально-виховного комплексу,
спеціаліст II категорії.

«Голка, нитка, намистинка»

Бісер — це дрібні скляні намистини, які з давніх-давен використовувалися для оздоблення одягу і виготовлення прикрас. Українські жінки завжди дбали про красу й оригінальність свого житла, одягу, побутових речей. А бісер використовувався поряд із вишивкою для оздоблення одягу. Методом плетіння виготовлялися гердани, пояси, бісером обплітали великодні яйця, розшивали церковні атрибути, одяг священнослужителів.

У наш час народне мистецтво відроджується. З кожним роком збільшується кількість людей, зацікавлених у тому, щоб навчитися якогось народного ремесла.

Програма гуртка «Голка, нитка, намистинка» охоплює всі напрямки роботи з бісером — ткання бісером, плетіння голкою на нитці, плетіння об'ємних виробів, квітів, іграшок на тонкому обмоточному дроті.

На заняттях гуртка діти вчать самостійно створювати вироби з бісеру, користуватися схемами й самим складати їх, розвивати естетичні смаки, уважність, терплячість у роботі, почуття колективізму.

На підставі вищезазначеного вважаємо, що представлена програма гуртка «Художня обробка деревини» (старовинні стилі) має практичне значення, відповідає вимогам, підтверджує тематичне планування.

ГУРТОК «Голка, нитка, намистинка»

Пояснювальна записка

Бісер — це дрібні скляні намистини, які з давніх-давен використовувалися для оздоблення одягу і виготовлення прикрас. Цікаво, що ця невеличка намистина обійшла увесь світ. А створення скляних намистин пов'язують зі стародавнім Єгиптом. Там, за однією з версій, було винайдено скло, а потім із нього почали виготовляти намисто, посуд, амулети. Пізніше скло і бісер потрапили до Римської імперії, до Венеції. Венеція поставляла бісер у країни Азії, Африки, а згодом і в Америку.

Українські жінки завжди дбали про красу й оригінальність свого житла, одягу, побутових речей. А бісер використовувався поряд із вишивкою для оздоблення одягу. Методом плетіння виготовлялися гердани, пояси, бісером обплітали великодні яйця, розшивали церковні атрибути, одяг священнослужителів.

У наш час народне мистецтво відроджується. З кожним роком збільшується кількість людей, зацікавлених у тому, щоб навчитися якогось народного ремесла.

Програма гуртка «Голка, нитка, намистинка» охоплює всі напрямки роботи з бісером — ткання бісером, вишивку, плетіння голкою на нитці, плетіння об'ємних виробів, квітів, іграшок на тонкому обмоточному дроті.

Програма навчання розрахована на дітей 9—15 років, наповнюваність груп — 10—15 осіб, оскільки доводиться багато працювати індивідуально, особливо на першому році навчання. У перший та другий рік навчання заняття проводяться два рази на тиждень по дві години (всього 144 години), у третій рік навчання — два рази на тиждень по три години (всього 216 годин).

Мета програми — навчити дітей самостійно створювати вироби з бісеру, користуватися схемами й самим складати їх, розвивати естетичні смаки, уважність, терплячість у роботі, почуття колективізму. Під час занять діти, яким легше дається засвоєння практичних навичок, допомагають іншим дітям.

Слід обов'язково залучати дітей до суспільно корисних та комерційних справ (виготовлення виробів для виставочного фонду, сувенірів на продаж).

Підведення підсумків роботи проводиться в кінці кожного навчального року (виставки, підсумкові заняття). Протягом року також бажано проводити тематичні виставки до різних свят — 8 Березня, Дня матері, можна організувати Різдвяний ярмарок тощо.

Прогнозований результат

Вихованці першого року навчання повинні знати:

- як організовувати робоче місце;
- назви матеріалів, назви і призначення інструментів, що використовуються на заняттях;
- прийоми і правила безпечної роботи з інструментами, способи з'єднань деталей виробів, доточування нитки, закріплення нитки.

Вихованці повинні вміти:

- готувати своє робоче місце;
- розрізнити матеріали й інструменти, виділяти суттєві ознаки, складати найпростіші робочі схеми, правильно користуватися інструментами і пристосуваннями;
- плести однією голкою, двома голками, плести на дроті паралельним низанням.

Вихованці другого року навчання повинні знати:

- історію бісероплетіння;
- сучасні напрямки бісероплетіння;
- традиційні види плетіння.

Вихованці повинні вміти:

- розповідати про походження бісеру, історію бісероплетіння;
- сучасні напрямки в роботі з бісером;
- виготовляти прикраси з бісеру;
- знати техніку мозаїчного плетіння;
- виготовляти об'ємні квіти.

Вихованці третього року навчання повинні знати:

- історію бісероплетіння в Україні;

- ткання бісером;
- плетіння у дві нитки «хрестиком»;
- виготовлення бісерних прикрас;
- про вишивку бісером.

Вихованці повинні вміти:

- підготувати робоче місце;
- виготовляти бісерні прикраси;
- ткати на станку;
- вишивати по вільному контуру і по тканині в клітинку;
- компонувати бісерні вироби на одязі.

**Навчально-тематичний план гуртка
„Голка, нитки, намистинки”
(70 годин)**

№ п/п	Теми розділів програми	Кількість годин	
		теор.	практ.
I семестр (32 год.)			
1	Організаційне заняття	1	
2	Бісерне рукоділля як вид декоративно-прикладного мистецтва	1	
3	Історичні відомості про походження, виробництво та застосування бісеру та бісерного рукоділля	1	
4	Підбір кольору та кольорової гами для бісероплетіння	1	
5	Поняття про орнамент, рапорт та композицію у виробах з бісеру	1	
6	Класифікація орнаментів	1	
7	Технологія складання узорів для бісероплетіння	1	
8	Самостійне складання узорів для бісероплетіння		1
9	Матеріали та інструменти для бісерного плетіння	1	
10	Санітарно-гігієнічні вимоги, правила безпечної праці та організація робочого місця під час виготовлення виробів з бісеру	1	
Основні прийоми плетіння (22 год.)			
11	Елементи плетіння	1	
12	Види ланцюжків	1	
13	Техніка плетіння „хрестик”	1	
14	Виготовлення ланцюжків технікою плетіння „хрестик”		1
15	Багаторядковий ланцюжок „хрестик”	1	
16	Техніка плетіння „колечки”	1	
17	Виготовлення ланцюжків технікою плетіння „колечки”		1
18	Виготовлення ланцюжків „квіточки”		1
19	Техніка „сітчастого плетіння”	1	
20	Виготовлення виробів технікою „сітчастого плетіння”		1

21	Виготовлення виробів технікою „сітчастого плетіння”	
22	Техніка „мозаїчне плетіння”	1
23	Виготовлення ланцюжків технікою „мозаїчне плетіння”	
24	Виготовлення ланцюжків технікою „мозаїчне плетіння”	
25	Плетіння і вишивання полотна	
26	Виготовлення полотна	
27	Вишивка бісером по бісерній сітці	
28	Вишивка бісером по бісерній сітці	
29	Технологія виготовлення браслетів	1
30	Плетіння браслетів	
31	Плетіння браслетів	
32	Плетіння браслетів	
Технологія виготовлення виробів з бісеру (13 год.)		
1	Плетіння кулонів і медальйонів	
2	Плетіння кулонів і медальйонів	
3	Плетіння кулонів і медальйонів	
4	Технологія виготовлення кольє „Річечка”	1
5	Плетіння кольє „Річечка”	
6	Технологія виготовлення кольє „Сонечко”	1
7	Плетіння кольє „Сонечко”	
8	Технологія виготовлення кольє „Осінній сон”	1
9	Плетіння кольє „Осінній сон”	
10	Технологія виготовлення герданів	1
11	Плетіння герданів	
12	Плетіння герданів	
13	Плетіння герданів	
Технологія виготовлення серветок (8 год.)		
14	Технологія виготовлення серветки „Сніжинка”	1
15	Плетіння серветки „Сніжинка”	
16	Плетіння серветки „Сніжинка”	
17	Остаточна обробка виробу	
18	Технологія виготовлення серветки „Фантазія”	1
19	Плетіння серветки „Фантазія”	
20	Плетіння серветки „Фантазія”	
21	Остаточна обробка виробу	
Обплітання пасхальних яєць (9 год.)		
22	Виготовлення пасхального яйця „Весела Паска”	
23	Виготовлення пасхального яйця „Весела Паска”	
24	Виготовлення пасхального яйця „Христос Воскрес”	
25	Виготовлення пасхального яйця „Христос Воскрес”	
26	Основи бісерного ткацтва на станку	1
27	Послідовність плетіння узору	1
28	Виготовлення виробів на ткацькому станку	

29	Виготовлення виробів на ткацькому станку	1
30	Остаточна обробка виробу	1
Виготовлення квітів з бісеру (6 год.)		
31	Ажурна техніка плетіння квітів з бісеру	1
32	Ажурна техніка плетіння квітів з бісеру	1
33	Використання техніки плетіння „мозаїка” для виготовлення квітів	1
34	Використання техніки плетіння „мозаїка” для виготовлення квітів	1
35	Виготовлення композиції з квітів, виплетених з бісеру	1
36	Виготовлення композиції з квітів, виплетених з бісеру	1
37	Захист творчих проектів	1
38	Виставка виробів	1

Використана література:

1. Базулина Л.В., Новикова І.В. Бісер. – Ярославль: „Академия развития”, 2006. – 224 с., илл.
2. Бенсон Энн Бисероплетение / пер. с англ. – М.: „Мартин”, 2006. – 128с., ил.
3. Божко Л.А. Бісер. – М.: „Мартин”, 2006. – 124 с., илл.
4. Божко Л.А. Бісер для девочек. – М.: „Мартин”, 2006. – 104 с., илл.
5. Божко Л.А. Бісер. Уроки мастерства. – М.: Мартин, 2005. – 168 с., илл.
6. Божко Л.А. Изделия из бисера. – М.: „Мартин”, 2005. – 216 с., илл.
7. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 8 с.
8. Зайцева Н.К. Украшения: Кулони. – М.: Аст-пресс, 2000. – 32 с.
9. Зайцева Н.К. Украшения: Старинные мотивы. – М.: Аст-пресс, 2000. – 32 с.
10. Лукашова И.А. Бісер. – Авеонт, 2006. – 114 с., ил.
11. Ляукина М.В. Бісер. – М.: Аст-пресс книга, 2005. – 152 с., илл.
12. Магина А. Изделия из бисера: Колье, серьги, игрушки. – М.: Издательство Эксмо; СПб.: Валерии СПД, 2004. – 176 с., илл. Ботюк О.Ф. Технологія виготовлення герданів: Навчальний посібник.
13. Ткаченко Т., Волкова Е., Стародуб К. Бісер для начинающих. Лучшие украшения и фенечки. – Ростов-на-Дону: Издательский дом „Владис”, издательский дом „Рипол Классик”, 2004. – 256 с.

Теуту Леся Борисівна
З 1987р. працює директором в
художній школі м. Новоселиця
Працює в жанрі ручного ткацтва.

Гушила Валентина Олексіївна
Вчитель трудового навчання
Новоселицької гімназії

**Орієнтовна
програма гуртка
„Декоративний килимок”**

№ п/п	Зміст теми	Кількість годин	
		Теор.	Практ.
1	Історичні відомості про ткацтво. Знайомство з репродукціями зразків килимарства, ткацтва, його сучасними формами (гобеленами). Інструменти та обладнання для ткацтва: станок, нитки, ножиці, голка. Для створення ескізів (шаблонів) – папір, картон, фарби, олівець.	2	
2	Орнаментальні особливості килимів. Створення ескізних варіантів, а згодом композиційного малюнка (шаблону) в натуральну величину виробу, за яким буде ткатись килимок.	1	1
3	Створення робочого малюнка в кольорі. Це може бути елемент орнаменту, нескладний пейзаж, довільна композиція.	1	1
4	Колористичний підбір пряжі. Посадження однакової за товщиною пряжі. Види станків. Правила заправлення.	2	
5	Ознайомлення з різними техніками ткання, які передають фактуру та об'єм: „косички”, „петельки”, „на межову нитку”, „на косу нитку”, „кружляння”, „стовпчики”, „зачіпки”. Практичні роботи. Виконання зразків різних технік ткання. Характерні помилки під час виконання виробу, їх уникнення. Правила безпечної роботи та санітарно-гігієнічні вимоги під час роботи.		8

6	Заправка станка. Виконання закрайки, прикріплення малюнка.	2
7	Виконання твору в матеріалів. Коригування технологічної послідовності виготовлення виробу. Вимоги до організації робочого місця.	16
8	Остаточна обробка виробу, закріплення країв. Зрізання ниток основи і закріплення між собою. Оформлення виробу в раму. Різні види оформлення готових виробів.	2
	Усього	36

Предмет за вибором

ТЕМА: Виконання творчого декоративного килимка

Мета.

Навчальна:

- ознайомити з мистецтвом ручного ткацтва;
- розширити поняття про зображувальні засоби та можливості ручного ткацтва;
- поглибити знання про техніки ручного переплетення;
- формувати вміння узгоджувати композиційний задум і техніки переплетення;
- вдосконалювати відчуття композиційної цілності;
- стилізація природних форм у декоративному мистецтві;
- розвивати спостережливість, вміння виявляти образне мислення, уяву, відчуття контрасту.

Виховна:

- знайомство з репродукціями зразків килимарства, ткацтва, його сучасними формами / гобеленами/;
- формувати вміння бачити і передавати красу форми в природі і мистецтві.

Тип уроку: комбінований (завдання виконується на протязі всієї чверті).

Техніка виконання:

Мета уроку: навчити та ознайомити з правилами виконання килимка.

Уміння узгодити образотворчі методи і матеріали в творчому художньому виробі – килимку.

Завдання: Створення творчого тематичного твору, який виконано засобами ручного ткацтва, у формі міні-гобелену.

Закріплення теоретичних знань та практичних навиків у застосуванні основних технік ручного ткацтва.

Обладнання: для вчителя:

Таблиці з різними техніками переплетення. Малюнки-таблиці із зразками килимів, гобеленів. Роботи учнів. Творчі роботи викладача.

Для учнів:

Станки, нитки, ножиці, голка.

Для створення ескізів (шаблонів) – папір, картон, фарби, олівець.

Історична довідка

Мистецтво ткацтва сягає в глибоку давнину.

Адже людина повинна була забезпечити себе необхідними речами побуту. Вже в період Трипільської культури ткацтво набуло особливого поширення, про що свідчать археологічні знахідки: веретена, пряслиці. А за час Київської Русі /X-XII ст./ ткацтво, килимарство було звичною річчю. Ткани килими використовувались в побуті, обрядах, брали в похід.

У XII-XIII ст., за часів козацької доби килими виготовляли не тільки вдома, а і в ремісничих цехах.

В українській народній творчості килимарству належить визначне місце. Килимарство було поширене майже на всій території України. Цьому сприяли природні умови, особливо розвиток вівчарства, адже вовна основний матеріал, з якого виготовляли килимові речі.

Килими здавна використовували в народному побуті. Ними прикрашали стіни, накривали лави, скрині, столи, підлогу.

Інтер'єр українського житла сприймається як художня цілісність, де всі речі побуту були органічно пов'язані між собою і позначені рисами стилістичної єдності.

Для кожної місцевості характерні свої орнаментальні мотиви, кольорова гама. Тому можна легко відрізнити килим із Полтавщини, Київщини, Поділля від килимів Буковини, Волині.

До різновиду сучасного ручного ткацтва належить гобелен. Гобелен – це живописна картина, виконана засобами ручного ткацтва. Батьківщиною гобеленів вважають Францію, де брати Гобелени у XII ст. заснували мануфактуру, де виробляли великі ткани полотна для утеплення стін і окраси замків.

На Україні такі мануфактури виникли у XIII ст. В основу розвитку українського гобелену лягли національні художні традиції.

Гобелен нерозривно пов'язаний з оформленням інтер'єру.

Виникають різноманітні види гобеленів. Це може бути велике за розміром декоративне панно, просторовий гобелен, ткани об'ємні композиції.

У 70-80 рр. виникає новий різновид ручного ткацтва – гобелен малих форм (міні-гобелен).

Характерною особливістю гобеленів є використання різноманітних технік переплетення, застосування і поєднання різних матеріалів (вовна, шовк, льон, синтетичне волокно). Завдяки цьому гобелен набув своєрідної фактурності.

Характерні орнаментальні особливості килимів.

Перш ніж приступити з учнями до виконання підготовчих робіт із ткацтва, їх необхідно ознайомити з основними орнаментальними зразками.

Орнаментика килимів має два основні види: геометричний, рослинний.

Геометричний орнамент складається із: різноколірних смуг, трикутників, ромбів, квадратів, зубців. Такі орнаменти характерні для килимів Буковини.

Рослинний – складається із вільного трактування орнаменту, стилізованих рослинних елементів. Яскраво це видно на килимах Полтавщини.

Також існує різновид орнаменту – рослинно-геометричний, це поєднання попередніх орнаментів, для нього характерна стилізація рослинних мотивів у геометричні форми.

Слід окремо виділити такий орнаментальний мотив, як «вазон».

Учням слід продемонструвати зразки різних килимів. Наголосити, що їх виконання вимагає знання і використання різних технік переплетення.

Створення полотна килима є переплетення ниток основи і утка.

Робота над виконанням килима поділяється на такі етапи:

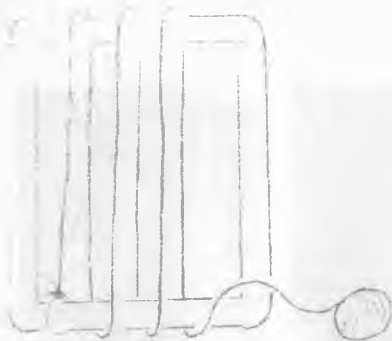
1. Ознайомлення учнів з ткацьким станком, їх різновидами та методами їх заправки.
2. Створення ескізних варіантів, а згодом композиційного малюнку (шаблону) в натуральну величину виробу, по якому буде ткатись килимок.
3. Підбір пряжі, кольорове рішення є важливим виражальним засобом для робіт з ручного ткацтва.
4. Ознайомлення з різними техніками ткання.
5. Виконання твору в матеріалі.
6. Характерні помилки під час виконання килимка, їх виправлення
7. Кінцеві роботи, оформлення виробу.

1. На уроках можна використовувати два різновиди ткацьких станків:

1.1 Найпростіший – це звичайна дерев'яна рама.

Заправка на такому станку проводиться ниткою основи по колу.

На ньому можна виконати тільки один невеличкий за розміром килимок

1.2. Другий станок складнішої конструкції.
Він складається із 4 планок, які між собою закріплюються.
Спеціальна заправка дає можливість виконувати більші за розміром килимки.

**Переможець III і учасник IV етапів
Всеукраїнських олімпіад з обслуговуючої праці**

Вахітова Ірина
Випускниця Новоселицької художньої
школи та Новоселицької гімназії

2.Ширина заправки станка залежить від розміру задуманого килимка. Перш ніж приступити ткати, необхідно придумати композиційний малюнок. Це може бути елемент орнаменту, нескладний пейзаж, довільна композиція. Малюнок повинен бути пристосований під виконання його різними техніками ткацтва.

Коли станок заправлений, то спочатку нитками основи виконується закрійка, її висота не повинна перевищувати 1-1,5 см.

Потім до неї пришивається малюнок /шаблон/.

По мірі ткання полотно килимка підшивається до нього.

3.Важливу роль у виконанні килимка, особливо якщо учні роблять це вперше, відіграє підбір пряжі.

Спочатку слід уникати поєднання різних за товщиною ниток.

Це необхідно для кращого закріплення на практиці різних технік ткання, уміння їх поєднувати та уникати помилок.

Слід звернути увагу на відповідний колористичний підбір пряжі, різка кольорова гама, навіть при технічно правильному тканні, буде псувати зовнішній вид твору.

На робочому малюнку бажано передати в кольорі всі деталі або їх відмітити.

4. Для виконання тканого виробу слід знати різні техніки переплетення.

Тому перший малюнок для килимка потрібно допомогти учням виконати, щоб там були чітко визначені основні техніки переплетення, а саме:

«зачіпки», також використовуються різні техніки, які передають фактуру та об'єм: «косички», «петельки»

« на межову нитку»

«Рідний край» (ручне ткацтво)

« на косу нитку»

«Світанок» (ручне ткацтво)

«кружляння».

«Зачіпки»

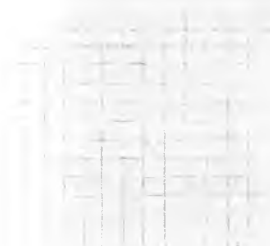
«Сонячні мрії» (ручне ткацтво)

«Стовпчики»,

«Лісова панна» (ручне ткацтво)

«Рушнікова стежина» (ручне ткацтво)

Автор гобеленів:

Вахітова Ірина

5. У процесі роботи учні можуть допускати помилки, тому про них слід зразу наголосити, а саме:

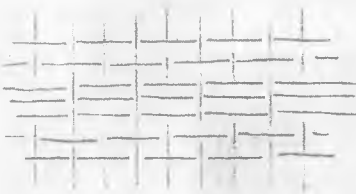
- затягування країв

- дірка в полотні

- видно основу

6. Коли килимок закінчено, знову виконується закрайка для закріплення країв. Килимок зрізують із станка. Нитки основи між собою зв'язують, щоб не розходились краї. На полотні зрізують зайві нитки.

Готовий виріб можна оформити в раму. В іншому випадку краї закрайки підшивають і внизу килимка можна зробити бахрому.

Література:

1. Кара-Васильєва Т. В. Творці дивосвіту К., «Радянська школа», 1984
2. Сидорович С. Й. Орнаментальні композиції українських народних тканин ХІХ- початку ХХ ст., 1962
3. Сидорович С. И. Художня тканина західних областей УРСР «Наукова думка» 1979, С. 58
4. Стажевич М. С. Декоративно-прикладне мистецтво –В., «Світ» 1992

ТОМ'ЮК

Марко Миколайович,

вчитель трудового навчання Підзахаричівського навчально – виховного комплексу «Перлина Гуцульщини».

Відмінник освіти України, лауреат премій імені Ю.Федьковича та Д.Харов'юка.

Учасник обласного конкурсу

«Учитель року - 2001»,

член журі обласного конкурсу «Учитель року» 2001,

2007 р; член журі III етапу Всеукраїнської олімпіади з трудового навчання 2003 – 2008 роки.

1. ПЕДАГОГІЧНЕ КРЕДО:

Формувати в учнів духовні і культурні цінності особистості на принципах засвоєння та переосмислення мистецької спадщини Гуцульщини.

2. ДОСЬЄ УСПІХІВ:

2.1. Олімпіади.

2.2. Участь у міжнародних конкурсах. Кимполунг, 2000.

2.3. Участь у творчих виставках, фестивалях, зльотах творчої молоді Гуцульщини.

2.4. Автор програми з художньої обробки дерева та бондарювання, 1994 р., рекомендовані МО як регіональні, 1994 рік.

2.5. Учасник обласного конкурсу «Учитель року - 2001».

2.6. Член журі обласного конкурсу «Учитель року» 2001, 2007 р.

2.7. Член журі III етапу Всеукраїнської олімпіади з трудового навчання 2003 – 2008 роки.

2.8. Один із засновників фестивалю – ярмарку «Захарецький Гарчик» (2001 – 2008 рр.), керівник майстер – класу в номінації «Декоративно – прикладне мистецтво», що проводиться традиційно напередодні фестивалю.

2.9. Один із учасників створення музею етнографії та краєзнавства Гуцульщини, 1995 р.

3.0. Створив приватний музей «Скарби роду Кознюків» 2006 р.

3.1. Обладнав музей мистецьких робіт майстрині – художниці Ксенії Колотило, 1994 р.

3.2. Досвід з проблеми представлявся на регіональному рівні під час проведення Міжнародних гуцульських фестивалів та зльотів творчої молоді Гуцульщини. Пріоритетними положеннями досвіду є популяризація серед учнів різних видів народних ремесел та промислів, організація навчально – виховного процесу курсів на основі особливостей Карпатського регіону, максимального врахування і розвитку індивідуальних особливостей, вивчення середовища, в якому зростають народні майстри, зустрічі із ними.

3. ПРО МАРКА ТОМ'ЮКА

3.1. Фільм «Золоті руки майстра» - 2001 р.

3.2. Обласне держтелебачення – фільм «Відверто про сокровенне» - 2007 р.
3.3. Важливо підкреслити індивідуальні особливості Марка Миколайовича як вчителя. Жагуча закоханість у життя, дивна широсердечна теплота, тверда віра в осяйність людського призначення, які є характерними властивостями природи вчителя. Існують у невтримній святковості його світлого мистецтва; його внутрішня сутність як педагога складається із всього, що любить, що бажає, до чого прагне з того моменту, як народився на світ. Всі ці нитки продовжують складатися у візерунок його неповторної індивідуальності, якій дано трансформувати себе нащадкам через сприйняття і розвиток полізрізу гуцульської культури і духовності.

Духовно – естетичне середовище, в якому творить дитячі душі вчитель – музей етнографії та краєзнавства Гуцульщини, музей мистецьких робіт Ксенії Колотило, майстерні з бондарювання, художньої обробки дерева, що діють при НВК, приватний музей «Скарби роду Кознюків», власна майстерня. Педагогічний процес, педагогічне середовище, педагогічні умови – основні чинники, що сприяють формуванню творчої та інтелектуально спрямованої особистості на уроках трудового навчання.

Вчитель успішно практикує курси «Художня обробка дерева», «Основи бондарювання». На цих уроках учні не тільки виготовляють вироби за зразком чи шаблоном, але й самостійно розробляють конструкцію, форму в залежності від визначення, а потім художньо оздоблюють її, засвоюючи різні гуцульські техніки.

Удосконалення практичних знань, вмій і навичок здійснюється в процесі різних форм позакласної та позашкільної роботи. Серед них – продовження виконання робіт у приватній майстерні вчителя, плідна дослідницька діяльність щодо збору інформації про майстрів Гуцульщини в царині декоративно – прикладного мистецтва, традиційні поїздки в осердя гуцульської різьби, до обласних та регіональних музеїв Гуцульщини.

4. РОБОТА НАД ПРОЕКТАМИ

- ✓ «Гуцульські жорна» – 2008 р.
- ✓ «Історія початкових шкіл присілків села Підзахаричі» – 2008 р.
- ✓ «Створення музею писанкарства просто неба в с. Хорови» – 2000 р.
- ✓ «Бондарські вироби на Гуцульщині» – 2007 р.
- ✓ Виготовлення каталога учнівських робіт та вчителя – 2008 р.

Пояснювальна записка

Бондарство - це окремий вид деревообробного промислу з виготовлення місткого посуду з використанням тесаних клепок і гнутих обручів.

Бондарний промисел відомий ще за часів Київської Русі. Майже кожна сім'я виготовляла барила, цеберки, коновки, скіпці, маснички, бербенички, фаски та інший посуд. Народні майстри-бондарі створювали вручну речі, які мали високі художні якості завдяки співрозмірності форм, конструкції, цілісності й семантики орнаментальних структур. Бондарство - вид народного мистецтва характеризує національні особливості нації, локальні відмінності

етнографічних груп. На Гуцульщині виготовлення бондарного посуду охоплювало цілі містечка, села, розвивалися династії бондарів.

Бондарський промисел - це довготривалий процес від використання як посуду порожнистого суцільного стовбура до виготовлення дощечок -клепок, зібраних у вигляді посудини та стягнутих обручами.

Технологічний процес включає заготовлю деревини (дуб, осика, липа, вільха, береза, сосна, ялина), яка сохне протягом 6-12 місяців, коління клепок-дог, виготовлення обручів із металу чи дерева (плетених або плоских струганих), днища, складання бондарного посуду параболічної, циліндричної та конічної форм.

Інструменти та пристосування - сокира, тесло, ніж, рубанок, горбач, круговий бондарний горбач, уторник, натягач, бондарний шаблон, бондарний рейсмус, «вісний стілець».

У ході реалізації програми учні набувають навиків:

- опису загального вигляду виробу і проведення його функціонального аналізу, а саме - визначення утилітарного призначення даного виробу, його приналежності до певної типологічної групи, процесу експлуатації;

- визначення точок зору сприймання форми виробу;

- проведення структурного аналізу виробу, а саме - визначення логіки побудови його структури, пропорцій, функцій декоративних мотивів;

- проведення технічного аналізу конструкції виробу, а саме - визначення складових елементів конструкції виробу, етапів складання, роботи конструкції, ролі декоративного оздоблення;

- визначення формоутворюючих функцій декоративних елементів і мотивації

в композиції виробу;

- визначення засобів, за допомогою яких учень може досягнути в композиції

виробу цілісності семантичного, естетичного, утилітарного змісту.

Програму розроблено відповідно до вимог Типових навчальних планів для профільного навчання на III ступені загальноосвітніх навчальних закладів (українська мова навчання) художньо-естетичного профілю як факультативний курс.

У ході реалізації змісту програми необхідно:

- ознайомити учнів із основами бондарного промислу, опираючись на закономірності розвитку природи і суспільства, викладені у предметах з основ наук;

- сформувані в учнів у процесі предметно-перетворювальної, конструктивної та художньо-конструкторської діяльності якості особистості, необхідні для майбутньої трудової діяльності в умовах домашнього господарювання та на виробництві;

- розвивати творчий потенціал особистості.

Учні повинні знати:

про бондарство як вид декоративно-прикладного мистецтва, історію виникнення та поширення на території бондарного промислу, технологію

виготовлення бондарного посуду, його різновиди; специфіку виготовлення бочкоподібного та конусоподібного посуду; спеціальні пристрої та інструменти; особливості заготовки деревини; правила догляду за зберіганням бондарних виробів; санітарно-гігієнічні вимоги, правила безпечної праці, організації робочого місця.

Учні повинні вміти:

складати технологічну послідовність виготовлення бондарних виробів; готувати спеціальні пристосування та інструменти до роботи; вибирати деревину, придатну для виготовлення клепок, днища; виготовляти шаблони, визначати форми і розміри основних конструктивних елементів виробу – клепок, обручів; виконувати кінцеву декоративну обробку готового виробу; оцінювати виготовлений виріб та доглядати за ним; дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог правил безпечної праці, організації робочого місця.

Орієнтовний тематичний план

№п/п	Назва теми	Кількість годин
	Вступ. Історичні відомості з розвитку художньої творчості людства. Екскурсія до музею етнографії та краєзнавства Гуцульщини.	1
1	Конструкційні матеріали. Основні відомості про деревину. Особливості заготовки деревини для виготовлення бондарного посуду. Робота з технічною літературою.	1
2	Бондарний посуд як виріб декоративно - ужиткового мистецтва. Географія поширення. Види бондарного посуду. Пристрої та інструменти. Організація робочого місця бондаря.	2
3	Створення моделі виробу шляхом методу комбінування. Ознайомлення з технологічною послідовністю виконання робіт. Складання технологічної карти виробу.	3
4	Технологічний процес виготовлення металевих та дерев'яних обручів, клепок, днища. Складання виробу.	8
5	Декорування виробу (різьблення, випалювання).	2
6	Оцінка виготовленого бондарного виробу і процесу технологічної діяльності.	1

Вступ.

Історичні відомості з розвитку художньої творчості людства - бондарства, різьблення, плетіння з рослинного матеріалу, кераміки, декоративного ковальства.

Екскурсія в музей етнографії та краєзнавства Гуцульщини. Зустріч із народними майстрами з бондарування.

Повторення правил внутрішнього розпорядку і правил безпечної роботи у шкільній майстерні.

Ознайомлення із змістом програми.

Тема 1. Конструкційні матеріали, які застосовуються в бондарстві, їх вибір.

Основні породи деревини, які застосовуються у декоративно - прикладному мистецтві - бондарстві.

Будова деревини й основні ознаки, властивості.

Види деревини.

Сушіння деревини. Сушіння готових виробів з деревини.

Лабораторно-практична робота.

Визначення із запропонованих зразків породи деревини за основними ознаками.

Визначення основних властивостей деревини (механічних, фізичних, технологічних).

Тема 2. Бондарні вироби як об'єкти технологічної діяльності. Види бондарних виробів.

Інструменти та обладнання для виготовлення бондарних виробів.

Організація та обладнання робочого місця бондаря. Правила безпечної праці.

Практична робота.

Робота з технічною літературою. Ознайомлення із зразками виробів.

Вибір виробу для проектування та виготовлення.

Тема 3. Художнє конструювання виробу. Створення моделі виробу шляхом застосування методу комбінування (конічної форми з прямими стінками та посуду бочкоподібної форми з параболічними стінками).

Практична робота.

Створення ескізів макетів бондарних виробів з урахуванням естетичної привабливості.

Тема 4. Основні групи бондарного посуду.

Технологічний процес виготовлення бондарного посуду: виготовлення металевих та дерев'яних (плетених, плоских, струганих) обручів;

Виготовлення клепок, днища.

Особливості технології виготовлення параболічного, циліндричного та конічного бондарного посуду.

Практична робота.

1. Виготовлення плетених обручів:

* підбір сировини (пагонів, гілок) ;

* зняття кори;

* розколювання гілок ножем або колунками на дві, три та чотири частини;

- * вистругування серцевини з допомогою простого чи вісного ножа;
- * пропарювання і гнуття обруча з допомогою скоби або спеціального пристрою;
- * розмічання зігнутої заготовки обруча на виробі у місці шипового «замка»;
- * вирізання зубців шипового «замка»;
- * встановлення обруча на бондарному посуді.

2. Виготовлення металевих обручів:

- * розкроювання листового металу;
- * з'єднання заклепками та проковування краю обруча;
- * виготовлення робочих (тимчасових) обручів;
- * виготовлення спеціальних обручів зі скобками і вушками для ручок.

3. Виготовлення бондарного посуду конічної форми:

- * стешування клепки під заданими кутами;
- * стругання зовнішньої сторони «вісним ножем» і рубанком із прямим лезом;
- * обробка внутрішньої сторони клепки теслом, півкруглим стругом;
- * стругання кромки на бондарному або столярному фуганку;
- * послідовне збирання клепок;
- * набивання робочого уторного обруча;
- * проведення торцевої лінії рейсмусом;
- * відпилювання торців;
- * обробка внутрішньої поверхні шкріблею;
- * вирівнювання країв рубанком-горбачем;
- * зняття фасок прямим стругом;
- * нарізання утора;
- * виготовлення днища (торцювання плоских клепок, вимірювання величини радіуса уторного паза, викреслювання кола, з'єднання клепок нагелями, випилювання днища, зняття фасок);
- * послаблення робочого обруча;
- * встановлення днища в уторний паз;
- * осаджування обручів набивачем;
- * заміна робочих обручів на постійні;
- * готовий бондарний посуд.

Тема 5. Декорування бондарного посуду (різьблення, випалювання).

Практична робота.

Оздоблення поверхні виробу вручну (різьблення, випалювання).

Тема 6. Оцінка виробів і процесу технологічної діяльності.

Естетична оцінка бондарних виробів.

Технічна й економічна оцінка.

Собівартість виробів.

Практична робота.

Оцінка виготовлення виробів.

Контроль якості готового виробу і процесу праці.

Визначення собівартості бондарного виробу, порівняння й оцінка у

торговельній мережі.
Аналіз допущених помилок.

Література.

1. Концепція національного виховання. Освіта. – 1996. № 41.
2. Г. Бушина. Декоративно-прикладне мистецтво Буковини – К. «Мистецтво», 1986 р.
3. Гуцульщина. Український журнал всегуцульської єдності і відродження. 2005 р. № 60.
4. Гуцульщина. Український журнал всегуцульської єдності і відродження. 2006 р. № 61.
5. Гуцульщина. Історико-географічне дослідження. К. «Наукова думка» 1987 р.
6. Інститут народознавства Національної Академії Наук України. Народознавчі зошити. Двомісячник 2001. Зошит 1 (37, січень-лютий)
7. Інститут народознавства Національної Академії Наук України. Народознавчі зошити. Двомісячник 2003. Зошит 5-6 (53-54), вересень – грудень.
8. Б.М. Тимків, К.М.Кавас. Виготовлення художніх виробів з деревини. Львів, «Світ», 1995 р.
9. Работы по дереву. От резьбы до паркета «Рипол классик», М. 2003 г. М.Д. Ильев. Прикоснувшись к дереву резцом. М., «Экология», 1996 г.

